

تحلیل بازنمایی فرهنگ اقتصادی در سینمای ایران؛ مورد مطالعه: پرفروش ترین فیلم‌های سال‌های ۸۶ تا ۹۶

هادی غیائی^۱ / محمدرضا برزویی^۲ / سجاد رجبی^۳

تاریخ دریافت مقاله: بهمن ۹۶ تاریخ پذیرش نهایی: خرداد ۹۷

چکیده

سینما پدیده‌ای چندوجهی است و بر فرهنگ عمومی در بخش‌های مختلف مانند فرهنگ سیاسی، فرهنگ اجتماعی و ... تاثیرگذار است. یکی از حوزه‌هایی که کمتر به ارتباط سینما با آن به صورت علمی پرداخته می‌شود فرهنگ اقتصادی است. سینما با فرهنگ اقتصادی رابطه‌ای تنگاتنگ دارد. همان طور که به نسبت زیادی متکی به ذائقه سرمایه‌گذاری اقتصادی در زمینه‌های تولید، عرضه و نمایش می‌باشد، خود نیز با بازنمایی مفاهیم مختلف، در ذائقه‌سازی و تغییر فرهنگ اقتصادی مردم و نخبگان نقش آفرینی می‌کند. موضوع این نوشتار بررسی این بازنمایدر سینمای ایران است. این پژوهش به دنبال پاسخ به این سوال است که در یک دهه اخیر، بازنمایمفاهیم فرهنگ اقتصادی در سینمای ایران چگونه بوده است و جهت دست‌یابی به پاسخ آن، ۲۷ فیلم را در سال‌های ۸۶ تا ۹۶ با روش تحلیل محتوای کیفی مورد بررسی قرار می‌دهد. بر اساس یافته‌های این پژوهش، در مجموع ۱۱۳ مضمون مربوط به فرهنگ اقتصادی در این ۲۷ فیلم بازنمایی شده است. چهار مسئله «کسب و کارهای حرام»، «اشتغال و بیکاری»، «تجمل‌گرایی» و «وضع اقتصادی بد طبقه متوسط» در میان مفاهیم بازنمایی شده، به میزان بیشتری توسط فیلم‌ها بر ساخت شده است. بازنمایی مقولات فرهنگ اقتصادی در فیلم‌ها، بیشتر در راستای ذائقه‌سازی منفی از راه‌های مختلف تحقق یافته است. بر ساخت ضد ارزش‌ها و ضد هنجارها، بازنمایی پررنگ و پر حجم از مشکلات طبقه متوسط و به رخ کشیدن فرهنگ اقتصادی طبقه مرده از جمله این موارد است.

واژگان کلیدی: فرهنگ اقتصادی، سینمای ایران، بازنمایی، پرفروش ترین فیلم‌ها، سال‌های ۸۶ تا ۹۶.

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معارف اسلامی و فرهنگ و ارتباطات، دانشگاه امام صادق ع، تهران، ایران، (نویسنده مسئول)، پست الکترونیک:

Hadi.ghiasi@gmail.com

۲- استادیار و عضو هیات علمی دانشکده معارف اسلامی و فرهنگ و ارتباطات، دانشگاه امام صادق ع، تهران، ایران

۳- کارشناسی ارشد معارف اسلامی و فرهنگ و ارتباطات، دانشگاه امام صادق ع، تهران، ایران

مقدمه

نوشتار تلاش برای نشان دادن فکر و اندیشه یک فیلم‌ساز نیست بلکه تنها به دنبال پیام‌های بازنمایی شده توسط فیلم‌ها می‌باشد و از تکنیک‌ها، رفتارها و صحبت‌های در فیلم به محتوا می‌رسد.

پیشینه پژوهش

کاوش‌ها و بررسی‌های کتابخانه‌ای و اینترنتی نگارندگان این مقاله نشان می‌دهد تاکنون پژوهشی که به رابطه فرهنگ اقتصادی با سینما پرداخته باشد انجام نپذیرفته است و این مساله نشان از نوآوری مقاله و بدیع بودن موضوع در فضای علمی کشور دارد.

چهارچوب نظری

بازنمایی

یکی از مفاهیم مهم و برجسته مطالعات فرهنگی و رسانه‌ای در عصر حاضر، مفهوم بازنمایی است. استوارت‌هال نیز شاخص‌ترین چهره مطالعات فرهنگی است که نوشته‌ها، کتب و آثار وی درباره بازنمایی و اهمیت آن در فرهنگ رسانه محور امروزی، این مفهوم را به یکی از بنیادی‌ترین مسائل حوزه مطالعات فرهنگی تبدیل کرده است. هال، بازنمایی را به معنای استفاده از زبان برای بیان نکته معناداری درباره جهان می‌داند، فرآیندی که معنا از طریق آن تولید و بین اعضای یک فرهنگ مبادله و توزیع می‌شود. در نتیجه، معنا بواسطه نظام بازنمایی شکل می‌گیرد. (مهدی‌زاده، ۱۳۹۵)

از نظر هال، «بازنمایی، معنا و زبان را به فرهنگ ربط می‌دهد. به عبارت دیگر، بازنمایی بخشی اساسی از فرآیندی است که به تولید معنا و مبادله آن میان اعضای یک فرهنگ می‌پردازد. او برای بیان چگونگی ارتباط میان بازنمایی، معنا، زبان و فرهنگ، به طبقه‌بندی ابعاد مختلف بازنمایی می‌پردازد. بر این اساس، نظریه‌های بازنمایی به سه رویکرد نظری تقسیم می‌گردند، که عبارتند از: رویکردهای بازتابی، التفاتی (تعمدی) و بر ساختی (بر ساخت‌گرا). در رویکرد بازتابی، این گونه تصور می‌شود که معنی در

مطالعه آمارهای مربوط به فرهنگ اقتصادی در ایران نشان می‌دهد که شاخص‌های فرهنگ اقتصادی مطلوب در ایران حتی از استانداردهای جهانی نیز در سطح پایین‌تری قرار دارند. به عنوان مثال فرایندی از مصرف‌گرایی در جامعه ایرانی شکل گرفته است که در بخش‌های مختلفی مانند بهداشت، دارو، پوشاک، مواد غذایی و مسکن قابل مشاهده است، به طوری که همواره جایگاه مصرف کالا در ایران بیشتر از استانداردهای جهانی بوده است (علیزاده اقدم و همکاران، ۱۳۹۳). این آمار با وضعیت مطلوبی که باید در حوزه فرهنگ اقتصادی وجود داشته باشد تفاوت فاحشی دارد.

سینما یکی از رسانه‌های گروهی است که در انتقال مفاهیم اجتماعی و سیاسی، با انگیزه ایدئولوژیک اهمیت دارد. در سینما با توجه به ماهیت چندرسانه‌ای آن پیام به صورت‌های مختلف کلامی، تصویری یا ترکیبی از این دو انتقال می‌یابد. کارگردان با خلق شخصیت‌های مورد نظرش انتقال پیام را بر عهده آنان می‌گذارد و به این ترتیب به صورتی غیرمستقیم افکار و نگرش‌های پنهان خود را در معرض توجه بیننده قرار می‌دهد. قدر مسلم بررسی آثار سینمایی یک راه تبیین تحولاتی است که در تلقی ما از موضوع در دوره‌های مختلف ایجاد شده است (آزاد ارمکی، بازیار، ۱۳۸۸). در سال‌های اخیر تحقیقات و مطالعات قابل توجهی در حوزه سینما انجام گرفته و این روند در حال پیشرفت هر چه بیشتر است. اما نکته مهم عدم توجه به مسئله فرهنگ اقتصادی و مطالعه علمی آن خصوصاً در حوزه سینما است.

تلاشی که در این مقاله صورت گرفته است در نظر داشتن آثار سینمای یک دهه اخیر و چشم داشت خاص به موضوع فرهنگ اقتصادی و بررسی بازنمایی آن با استفاده از تحلیل محتوای کیفی است. سعی شده است که مفاهیم و مقولات فرهنگ اقتصادی که در سینمای ایران توسط فیلم‌سازان چه به صورت مستقیم و چه پنهان مطرح گردیده است، تحلیل گردد. در حقیقت این

راستای تضعیف و یا تثبیت قدرت و گفتمان ویژه‌ای کام برمی‌دارد. (هاشمی، فرخی، ۱۳۹۴) در این نوشتار رویکرد برساختی به بازنمایی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

فرهنگ اقتصادی

«فرهنگ اقتصادی عبارت از ارزش‌ها، نگرش‌ها، عقلانیت‌ها و رفتارهای متعدد انسان‌ها در برآوردن نیازهای اساسی و حیاتی‌شان است (نگاهداری، ۱۳۸۶)». این فرهنگ ناظر به تأمین رفاه جامعه و ارتباط با محیط فیزیکی پیرامون است. از این منظر، اقتصاد و رفاه که غالباً با نیازهای زیستی و حوائج فردی شناخته می‌شود، تحت تأثیر ترکیب خاصی از عقلانیت‌های استراتژیک یا فنی (سودآوری و تولید)، سیاسی (منافع‌طلبی و حفظ منزلت موجود) و اخلاقی (ارزش‌گرایی و مطلوب‌خواهی) تأمین می‌شود. از این حیث، هدف اقتصاد دیگر تنها کسب سود و افزایش منفعت فردی و گروهی کنش‌گران درگیر در صحنه اقتصادی نیست؛ بلکه اهداف والاتر دیگری نظیر اخلاقی و انسانی کردن روابط اقتصادی و حاکمیت فرهنگ و اخلاق در استخدام محیط برای رفع نیازهای فردی را نیز در بر می‌گیرد. براساس سطوح فرهنگ توسعه، فرهنگ اقتصادی نیز در سه سطح بینش، منش و کنش قابل طرح و بررسی است:

۱. بینش اقتصادی: «بینش اقتصادی به معنای شناخت، آگاهی و باورهای حاکم بر تلقیات انسان از اقتصاد و نقش آن در زندگی موجود بشری است (نگاهداری، ۱۳۸۶)». این که افراد تا چه حد معتقد و آگاهند که فعالیت‌های اقتصادی آنها باید مبتنی بر ارزش‌های انسانی باشد و امور اقتصادی را تنها محدود به جستجوی نفع شخصی بدون توجه به محیط و دیگران قلمداد نکنند، جملگی بینش حاکم بر روابط اقتصادی را نشان می‌دهد. این سطح، صرفاً جهان‌بینی شناخت و آگاهی نسبت به موارد فوق را جدای از گرایش و عمل اقتصادی در بر می‌گیرد.

۲. منش اقتصادی: «منظور از منش اقتصادی، تعهد یا عدم تعهد به رفتار اقتصادی انسانی در جامعه است (نگاهداری، ۱۳۸۶)». به عبارت دیگر منش اقتصادی

شیء، شخص، ایده، یا رویداد موجود در جهان خارج نهفته است و کارکرد زبان همانند آینه‌ای است که معنای صحیح را به همان صورت که در جهان خارج وجود دارد بازتاب می‌دهد. براین اساس، در یک متن رسانه‌ای، دوربین در حال نشان دادن واقعیت است. در رویکرد التفاتی (تعمدی)، برخلاف رویکرد نخست، مؤلف، از زبان برای تحمیل معنی خاص خود استفاده می‌کند و کلمات آن معنی را که مؤلف اراده می‌کند، می‌دهند. بنابراین، در یک متن رسانه‌ای، دوربین روایت‌گر اراده و نیت شخصی مؤلف متن است. حال، تصریح می‌کند که این رویکرد، زبان را به یک امر کاملاً خصوصی بدیل می‌کند، درحالی که ما نمی‌توانیم تنها منبع منحصر به فرد و یک - معنا در ساحت زبان باشیم. در رویکرد سوم، تأکید بر ماهیت عمومی و اجتماعی زبان است. بر مبنای این رویکرد نه چیزها، و نه کاربران زبان، قادر به ایجاد یک معنی پایدار در زبان نیستند. به عبارت دیگر، چیزها معنی نمی‌دهند بلکه، ما معانی را بواسطه نظامی از نشانه‌ها و مفاهیم بر می‌سازیم. آنچه که معنا را با خود حمل می‌کند، جهان مادی نیست، بلکه نظام زبانی یا نظامی که ما برای بیان مفاهیم از آن استفاده می‌کنیم، حمل‌کننده معناست.

رویکرد برساخت‌گرا، دارای دو رهیافت نشانه‌شناختی و گفتمانی است. حال پس از بررسی آراء سوسور درباره نظام نشانه‌ای زبان و نیز توجه به عملکرد بازنمایی و زبان در تولید معنا، به نقش تأثیرگذار گفتمان و قدرت در زبان می‌پردازد، و به آثار و پیامدهای بازنمایی و سیاست‌های آن توجه می‌کند. در این رویکرد، زبان به شکل عام آن مورد تأکید قرار نمی‌گیرد، بلکه تمرکز اصلی بر زبان‌های خاص و نحوه به کارگیری آنها در زمان‌ها و مکان‌های خاص می‌باشد. بر این اساس، درباره بازنمایی واقعیت توسط رسانه‌ها باید دقت کرد که یک رسانه هیچ‌گاه ابزاری خنثی و یک میانجی بی‌طرف در ارائه تصویر محسوب نمی‌شود. رسانه به زبان و معنا متکی است و زبان و معنا نیز در چارچوب گفتمان همواره متکی به قدرت است. در نتیجه بازنمایی رسانه‌ای همواره دارای سوگیری ایدئولوژیک است و در

تولید روابط طبقاتی در جامعه ایفا می‌کند، مورد توجه قرار می‌دهد. او مدعی است که افراد می‌توانند موقعیت مربوط به طبقه اجتماعی خویش را نه تنها با مالکیت سرمایه اقتصادی (ثروت/رفاه) که با دارا بودن آنچه که وی سرمایه فرهنگی می‌نامد، بهبود بخشند. این الگو به فهم این موضوع کمک می‌کند که بزرگ‌ترین و بلند مرتبه‌ترین مراکز آموزشی، که فارغ‌التحصیلان آن برترین موقعیت‌های اجتماعی را اشغال می‌کنند، هر روز بیش از پیش مورد استفاده اعضای فرزندان لایه‌های ممتاز جامعه قرار می‌گیرد (بورديو، ۱۳۸۰). به عبارت دیگر طبقه مسلط و مرفه، معمولاً سبک مصرفی و رفتار اقتصادی مخصوص خود را به گونه‌ای انتخاب می‌کنند تا به وسیله آن هویت خود را باز تولید و تثبیت کنند.

روش پژوهش

در این پژوهش به منظور بررسی بازنمایی فرهنگ اقتصادی در فیلم‌های مورد بررسی، از روش «تحلیل محتوای کیفی» استفاده شده است. تحلیل محتوای کیفی یکی از تکنیک‌های پر کاربرد کیفی تحقیق است. از اواخر قرن بیستم که مخالفت‌ها با تحلیل صوری بدون عنایت به محتوای پنهان و زمینه متن قوت گرفت، توجه به رویکردهای کیفی در تحلیل محتوا توسعه پیدا کرد (Maying, 2000). پژوهش‌گران با استفاده از این روش، وجود معانی و روابط واژه‌ها یا مفاهیم را به طور کلی بررسی و تحلیل می‌کنند و سپس پیام‌های نهفته در متن‌ها یا پیام‌های نویسندگان و مخاطبان و حتی فرهنگ و زمان این پیام‌ها را تفسیر می‌کنند. متن در این جا شامل انواع پیام‌های ارتباطی می‌شود (رسولی و آشتیانی، ۱۳۹۰). تحلیل محتوا یک روش قابل قبول در بررسی متنی به ویژه در حیطه ارتباطات و رسانه‌های جمعی است (ادیب حاج باقری، پرویزی و صلصالی، ۱۳۸۶). در تحلیل محتوای کیفی به عنوان یک روش تفسیری، در مواردی برای تأمین پایایی، از عدد و رقم نیز به تناسب نیاز سود جسته می‌شود، اما توسل به اعداد و محاسبه‌های آماری آن

خوب همان آمادگی و روحیه لازم جهت انجام فعالیت‌های اقتصادی انسانی است. افرادی که دارای منش اقتصادی توسعه‌گرا و انسانی می‌باشند، آمادگی دارند که در جهت تغییر وضعیت مادی خود و هدایت آن به سمت وضعیتی مطلوب‌تر و انسانی‌تر گام بردارند. ۳. کنش اقتصادی: «بکارگیری علمی عقلا نیت‌ها در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی است. منظور از کنش و عمل اقتصادی همان رفتارها و اعمال عینی و واقعی افراد در امر تأمین و رفاه مادی خود است (نگاهداری، ۱۳۸۶)». در این سطح آنچه عملاً در جهت رفع نیازهای زیستی و مادی انجام می‌شود مورد بررسی و توجه واقع می‌شود. هر عمل و کنشی در این سطح موجب تغییر در وضعیت افراد و نیز جامعه به طور کلی می‌شود. اگر این کنش‌ها مبتنی بر نوعی عقلا نیت فنی (کسب سود) و سیاسی (منافع‌گرا) باشد، بی‌نظمی و اختلال‌ها و مهم‌تر از همه نابرابری‌ها در وضعیت اقتصادی بوجود خواهد آمد (نگاهداری، ۱۳۸۶).

مقولاتی چون اعتقاد یا عدم اعتقاد به رزاقیت خداوند را می‌توان در سطح بینش اقتصادی، مقولاتی چون گرایش به ساده زیستی یا تجمل‌گرایی را در سطح منش اقتصادی و مقولاتی چون انجام یا عدم انجام انواع تخلفات اقتصادی را می‌توان در سطح کنش اقتصادی در منظومه مفاهیم فرهنگ اقتصادی مورد بررسی قرار داد. از طرفی فرهنگ اقتصادی بیان‌گر رابطه دو طرفه سرمایه اقتصادی و سرمایه فرهنگی نیز می‌باشد. سرمایه فرهنگی و اقتصادی اصطلاحاتی جامعه‌شناختی هستند که از زمانی که پی‌یر بورديو در سال ۱۹۷۳ م آنها را مطرح ساخت، کاربرد گسترده‌ای پیدا کردند. بورديو ضمن بحث از سرمایه فرهنگی که منجر به باز تولید فرهنگ طبقه مسلط می‌شود، اشاره به این امر دارد که چون طبقات مسلط دارای امکانات مادی بیشتری هستند و دسترسی بیشتری به انواع امکانات مثلاً موسیقی‌ها، ورزش‌ها، غذاها و ... دارند، می‌توانند ذائقه‌های خود را مستقر سازند. در واقع بورديو تنها به تأثیرات طبقه اجتماعی بر سلائق فرهنگی مردم نمی‌پردازد، بلکه هم‌چنین نقشی را که فرهنگ در باز

صورت نیاز می‌توان از شمارش و فروانی مقولات و نیز از دیگر مطالعات کیفی استفاده کرد (Rader, 2007). در پایان نیز برای ارائه تصویری کلی از تمام فیلم‌های مورد بررسی، یافته‌های حاصل از تحلیل کیفی مجزای هر فیلم، در یک نگاه کلی جمع‌بندی و تحلیل می‌گردد. جامعه آماری این پژوهش تمام فیلم‌های دهه اخیر و نمونه‌گیری به صورت هدف‌مند و قضاوتی انجام شده و شرط پایان نمونه‌گیری رسیدن به اشباع نظری در مقوله‌ها و مفاهیم استخراج شده است. بدین ترتیب نمونه آماری شامل ۲۷ فیلم پر فروش سینما که بین سال‌های ۸۶ تا ۹۶ تولید گردیده، انتخاب شده است. هدف این مقاله استخراج پیام‌های نهفته در فیلم است و از طرفی در اکثر مواقع واحدهای مفهومی مورد نظر به طور مشخص در یک نوع از واحدهای صوری فیلم (کلمه‌ها، گفتگوها، شخصیت‌ها، سکانس‌ها و ...) قرار نداشته و مفهوم می‌تواند از کنار هم قرار گرفتن چند واحد صوری به دست آید، بنابراین واحد تحلیل، مضمون در نظر گرفته شده است که برای تحلیل کیفی مناسب است.

در این مقاله در انتخاب فیلم‌ها تمرکز بر مصداق‌های موفق از نظر مقبولیت در سینماست. برای شناسایی فیلم‌های برتر، از میزان فروش فیلم‌ها در شهر تهران البته با نیم‌نگاهی به تعداد روزهای اکران هر فیلم، استفاده شده است. با توجه به خصوصی بودن سینماهای ایران و درخواست سینماداران برای پخش یک فیلم و تعداد روزهای اکران آن، می‌توان این طور استنباط نمود که در صورت پرمخاطب بودن یک فیلم درخواست برای آن بیشتر است. البته بهتر می‌بود که معیار اصلی، تعداد مخاطب هر اثر باشد که به علت عدم انتشار این آمار به طور دقیق و عمومی، میزان فروش سالانه فیلم‌ها در سال‌های ۸۶ تا ۹۶ که توسط بنیاد سینمایی فارابی انتشار یافته، معیار قرار گرفته است. همچنین از آمار معاونت توسعه فناوری و مطالعات سینمایی سازمان سینمایی و امور بصری بهره برده‌ایم.

گونه تحلیل‌ها، یک ضرورت گریزناپذیر نیست. چند لایه بودن معانی پنهان، دخالت ذهنیت مفسر در فرایند تفسیر قابلیت متن برای تنوع خوانش‌ها، دخالت عناصر فرامتنی و بینا متنی در تفسیر متن و گاه، ناهم‌خوانی میان معانی آشکار و پنهان و به طور کلی، جنبه‌های ذهنی غالب، مانع از تبدیل معانی متراکم به کدهای شمارشی می‌شود. این روش به دو روش نشانه‌شناسی و تحلیل گفتمان شباهت‌های زیادی دارد که به طور عمده با معیارهای زبان‌شناسی، به توصیف، استخراج، تحلیل معانی آشکار و پنهان و گونه‌شناسی نمادها و نشانه‌های یک متن گفتاری، نوشتاری و تصویری می‌پردازند. این مشابهت، بیشتر به دلیل کیفی بودن هر سه روش، عطف توجه همزمان به محتوای آشکار و پنهان و تلاش برای شناخت نسبت‌های فرامتنی و بینامتنی است (ساروخانی، شهسواری، ۱۳۹۳).

سیه و شانون (۲۰۰۵) سه رویکرد مختلف را برای تحلیل محتوا (با تمرکز بر تحلیل محتوای کیفی) مطرح می‌کنند که عبارتند از: تحلیل محتوای عرفی، تحلیل محتوای هدایت شده و تحلیل محتوای تلخیصی. در تحلیل محتوای عرفی رموزها از داده‌ها مشتق می‌شوند. در تحلیل محتوای هدایت شده رموزها از نظریه‌ها یا یافته‌های پژوهش مشتق می‌شوند. در تحلیل محتوای تلخیصی واژه‌های کلیدی بر اساس علایق پژوهشگر یا ادبیات پژوهش به دست می‌آیند. (بشیر، جواهری، ۱۳۹۵) با توجه به این که پژوهش حاضر، پژوهشی اکتشافی بوده و قرار مفاهیم از محتوا استخراج شوند، بنابراین از روش تحلیل محتوای کیفی با رویکرد عرفی بهره برده‌ایم.

در تحلیل محتوای کیفی، با تحلیل رفتار بازیگران در صحنه و استخراج پیام‌های آشکار و پنهان متن از طریق تحلیل داستان، دیالوگ، نمادها و نشانه‌های مختلف موجود، هر فیلم در قالب نظامی از مقولات تحلیل می‌شود. مقولات یا طبقات می‌توانند شامل مجموعه‌ای زیرمقوله یا زیر طبقه با سطوح متفاوت به صورت انتزاعی باشد (krippendorff, 2004). در

تحلیل محتوای فیلم‌ها

فرآیند تحلیل محتوا بر روی ۲۷ فیلم انجام شد و کار پژوهش با رسیدن به اشباع نظری پایان یافت. البته در بررسی محتوای سینمایی رسیدن به اشباع نظری کامل، تقریباً غیر ممکن است لذا باید به اشباع نظری نسبی اکتفا نمود. در ادامه، مضمون‌های موجود در فیلم‌ها و نیز مفاهیمی که حاصل طبقه بندی مضمون‌های یاد شده است، برای هر فیلم آورده شده است. در این جا منظور از مفاهیم آن دسته از مسائل فرهنگ اقتصادی است که محتوای فیلم‌ها آن‌ها را بر ساخت می‌کنند.

اخراجی‌های ۲

این اثر روایتی است از اسرای ایرانی در بند رژیم بعث در دوران جنگ تحمیلی. این فیلم به طور عمده به روایت مسائل داخل کمپ‌های اسرا و زندان‌های عراق البته در اغلب موارد با رنگ طنز می‌پردازد. آنچه از این فیلم به عنوان نکته اقتصادی که بتوان آن را به عنوان بازنمایی تلقی کرد دو نکته بیشتر نیست که آنها نیز بسیار در حاشیه هستند. نکته‌هاول در ابتدای فیلم است که نمایش هزینه‌های هنگفت جنگ را مشاهده می‌کنیم و دیگری وعده‌هایی اقتصادی که به منافقین در دوران جنگ برای همراهی داده می‌شد.

در کل این اثر به مسائل اقتصادی و یا آموزش نکاتی در حاشیه نیز نمی‌پردازد و صرفاً روایتی طنز آمیز از مسائل اعتقادی و مذهبی و ملی اسرا است در طول دوران اسارت.

درباره‌الی

این فیلم داستان چند خانواده است که تصمیم به مسافرت به شمال ایران می‌گیرند و در این سفر مربی مهد کودک یکی از فرزندان این خانواده‌ها نیز با اصرار مادر آن بچه همراه آنها می‌شود. در این فیلم نمودها و اتفاقات اقتصادی تقریباً صفر است و به آنها توجهی نشده و تنها نکته‌ای که به چشم مخاطب می‌آید نوع مسافرت آنها که سفری است ساده و بدون سخت‌گیری‌های خاص درباره محل استقرار و یا خوردن و ...

دوخواهر

دو خواهر فیلم سینمایی، ساخته محمد بانکی است که در

سال ۱۳۸۷ تولید و در عید فطر سال ۱۳۸۸ اکران شد. فیلم سینمایی دو خواهر درباره جوانی کلاهدار است که همزمان با دو خواهر در چهره‌های متفاوت ارتباط برقرار می‌کند. این فیلم با نمایش زندگانی افراد ثروتمند و اخاذی از آنان و در پایان با عاشقانه کردن روابط، تنها به زندگی مرفهین و افرادی که از راه غیرقانونی به دنبال این رفاه هستند می‌پردازد و به طور کلی این فیلم نمایش انواع و اقسام ثروت است و نیز حرصی که برخی افراد برای کسب پول و ثروت می‌زنند. مضمون‌ها و مفاهیم استخراج شده از این فیلم در جدول شماره (۱) قابل مشاهده است.

پسر تهرونی

فیلمی طنز درباره خانواده‌ای ثروتمند که پدر این خانواده قصد دارد پسرش را که تحصیل در خارج را به پایان رسانده، مجبور به ازدواج کند تا علاوه بر حفظ نسل این خانواده، ثروت آنان نیز به وراثت پسری برسد. این فیلم نمایش کاملی است از ثروتی که غالب افراد جامعه نمی‌توانند این گونه باشند. محوریت داستان نیز پرداختن به مسائل افراد ثروتمندی است که با مشکلاتی رو به رو می‌شوند که کمتر طبقات مختلف اجتماع با آن مواجه اند. و همچنین ما در این فیلم نوع خاصی از پوشش‌ها را می‌بینیم که مخصوص افراد و طبقه خاصی در اجتماع می‌باشد. این روایت طبقه مرفه است که همراه با طنز داستان خود را برای بیننده به نمایش می‌گذارد. نتایج تحلیل محتوای این فیلم در جدول (۲) ارائه شده است.

ملک سلیمان

این اثر به یکی از اتفاقاتی که در زمان پیامبری سلیمان نبی روی داده است می‌پردازد. این فیلم با استفاده از آیات قرآن کریم سعی در نمایش نحو مبارزه سلیمان نبی با گمراهی و بی بصیرتی مردم دارد. به علت ژانر تاریخی خاصی که دارد نکته اقتصادی قابل ملاحظه‌ای در آن ملاحظه نمی‌شود و خود این فیلم نیز به این موضوعات نپرداخته است.

پوپک و مش ماشالله

داستان دختری است که مدت زیادی در خارج از کشور زندگی کرده و با عادات آنها خو گرفته است. آمدن این

می‌دهند که افراطی‌ها نام دارد. در این گروه تقریباً هیچ یک از اعضایش آدم درست نیست و در جامعه پذیرفته نمی‌شود. هر یک از آنان لقب و تخصصی دارند مثلاً: یکی از آنها جیب‌بر است و دیگری متخصص سرقت از طلافروشی‌ها است و ... این فیلم در شروع نمایشی دارد از مشکلات و سختی‌های طبقه‌ای از جامعه که در سطح پایینی هستند و سپس با نشان دادن زندگی فردی که تقریباً مرفه است این تضاد را به صورت کاملاً غیرمستقیم نشان می‌دهد. مضمون‌ها و مفاهیم استخراج شده از این فیلم در جدول شماره (۵) قابل مشاهده است.

ورود آقایان ممنوع

داستان این فیلم درباره مدرسه‌ای غیرانتفاعی است که شاگردانش جزو بهترین‌های منطقه هستند و به عبارتی مدرسه نمونه است. مدیریت این مدرسه توسط خانمی با نام بیتا دارابی (ویشکا آسایش) که یک فمینیسم کامل است، اداره می‌شود. اما با فارغ شدن دبیر شیمی مدرسه، خانم دارابی مجبور می‌شود تا به منظور افزایش آآمدگی شاگردان برای حضور در المپیاد شیمی و همچنین رقابت نزدیکی که با یک مدیر مدرسه پسرانه دارد، یک دبیر بسیار معروف به نام وحید جبلی (رضا عطاران) را بکار بگیرد تا از قافله عقب نماند.

این فیلم در سکانس‌هایی زندگی ساده دبیر شیمی را که خانه ساده و ماشین ساده‌ای دارد به نمایش می‌گذارد و در سکانس‌هایی دیگر نمایش ثروت پدر یکی از شاگردان را که پزشک است نمایش می‌دهد. نتایج تحلیل محتوای این فیلم در جدول (۶) ارائه شده است.

اخراجی‌های ۳

داستان فیلم مربوط به زمانی است که جنگ تمام شده است، اخراجی‌ها و دیگر هم‌زمانشان به شهر برگشتند و هر کس در پی کسب و کاری است، یک برنامه زنده تلویزیونی در تلاش است تا تعدادی از آن رزمندگان را برای حضور در یک برنامه دعوت کند، شرایط نامساعد حال یکی از این هم‌زمان او را راهی بیمارستان می‌کند، اما بر اثر حوادثی در سطح شهر دیر به

دختر به ایران و برخورد او با تضادهای عرفی کشور و فردی که اخلاق خشک مقدس دارد (مش ماشالله)، اتفاقاتی را در این فیلم پدید می‌آورد که غالب طنز به خود گرفته و در این قالب پیام‌ها را به مخاطب القا می‌کند.

آنچه در این فیلم برجسته است تفاوت فرد فرنگ رفته است با فرد معمولی یا مذهبی ایرانی. چه در اخلاق و رفتار و چه در وضع پوشش. داشتن خانه قدیمی و تقریباً محقر و پوشیدن چادر و داشتن ماشین و موتور قدیمی همراه با رفتارهای متعصبانه آن چیزی است که از افراد ایرانی الاصل در داخل این فیلم بازنمایی می‌شود و در مقابل داشتن زندگی مدرن، پوشش‌ها و رفتارهای به ظاهر آزادمنشانه آن چیزی است که پوپک و دوستش که در خارج با او دوست شده از خود نشان می‌دهند. و نیز پرداختن همسایه این خانواده (محسن) که پسری است مجرد و تنها به کارهای غیرمفید برای جامعه تا آخرین لحظات فیلم به چشم می‌خورد. نتایج تحلیل محتوای این فیلم در جدول (۳) ارائه شده است.

پسر آدم، دختر حوا

این فیلم داستان دو وکیل تازه کار است که در یک مکان دفتر وکالت خود را دایر می‌کنند. اغلب داستان ماجرای کشمکش این دو نفر در دریافت اولین کار حقوقی است که گاه این داستان‌ها و ماجراهای طنز روبه فکاهه می‌رود. همان طور که گفته شد این فیلم، فیلمی است طنز و هیچ گونه تلاشی در القا یا نمایش ایده اقتصادی در متن این اثر مشاهده نمی‌شود، اما استفاده از افرادی که تماماً از نظر مالی بی‌نیاز هستند و اغلب نمایش پول و ثروت آنها مد نظر است بسیار جلب توجه می‌کند. نکته دیگر مرفه بودن ناصر موکل فرهود است که از مدیران یک کارخانه اتومبیل سازی داخل کشور است و این در حالی است که خود این فرد از اتومبیل لوکس و غیرایرانی استفاده می‌کند. نتایج تحلیل محتوای این فیلم در جدول (۴) ارائه شده است.

افراطی‌ها

چند مجرم سابقه‌دار که سال‌های طولانی را در زندان گذرانده‌اند و با هم دوست شده‌اند گروهی تشکیل

شیش و بش

این فیلم داستانی است در مورد دو دوست که تجربه به زندان افتادن آن دو به نفعشان شد. این دو رفیق هنگام آزاد شدن از زندان از یک پیرمرد نقشه یک گنجی را دریافت کردند. نقشه گنج در مورد ۳ یاقوت بود که دست ۳ نفر بود و یک تاج که در کنار هم ارزش پیدا می‌کردند...

این فیلم در قالب طنز و سیر غیرواقعی خود، داستان رسیدن به پول هنگفتی را شرح می‌دهد که در عالم واقع جز ساخت رویا برای بیننده و ایجاد خنده در او سود دیگری ندارد. به طور کلی این فیلم نمایش ثروت خانواده‌های پولداری را نشان می‌دهد که در همین حین عده دیگری برای رسیدن به چنین زندگی بسیار تلاش می‌کنند و غالباً راه‌های غیر شرعی و دزدی را برای این کار بر می‌گزینند. دیگر نکته‌ای که در این فیلم بسیار دیده می‌شود انواع و اقسام اخاذی‌ها و کلاهبرداری‌ها از مردم می‌باشد. مضمون‌ها و مفاهیم استخراج شده از این فیلم در جدول شماره (۹) قابل مشاهده است.

کلاه قرمزی و بچه ننه

این فیلم برنامه‌ای است مخصوص کودکان. هر چند که به علت خاطراتی که در دهه هفتاد و هشتاد از خود به یادگار گذاشتند بزرگسالان زیادی را به سینما کشاند. مضمون‌ها و مفاهیم استخراج شده از این فیلم در جدول (۱۰) قابل مشاهده است.

خوابم می‌آد

این فیلم طنز، روایتگر داستان معلمی است که بعد از اخراج از کارش تصمیم به ازدواج می‌گیرد و در این موضوع سبب می‌شود که با دختری پاستیل فروش در یکی از مناطق بالاشهر تهران آشنا شود که خواهرش به پول زیادی برای عمل کلیه‌اش نیازمند است. این فرد برای کمک به این زن هر کاری می‌کند و حتی درآمد ناچیز خود از تدریس خصوصی‌اش را که به آن احتیاج دارد به او می‌دهد و کار به این جا ختم نمی‌شود و آنان تصمیم به دزدی و آدم ربایی می‌گیرند. مضمون‌ها و مفاهیم استخراج شده از این فیلم در جدول شماره (۱۱) قابل مشاهده است.

بیمارستان می‌رسد و تا پای شهادت پیش می‌رود و این بهانه‌ای برای حضور هم‌زمان سابق در بیمارستان می‌شود که حالا هر یک شان و شخصیتی جدید دارند و...

این فیلم طنز، مقایسه‌ای نیز در خود در بردارد و آن قیاس زندگی فردی جانباز است که دارای زندگی ساده و بی‌آلایش می‌باشد در مقابل اشخاصی که بعد از بازگشت از جنگ، شروع به سواستفاده از حضور خود در جنگ کرده‌اند و از این راه به منفی رسیده‌اند و دارای زندگی مرفهی می‌باشند. مضمون‌ها و مفاهیم استخراج شده از این فیلم در جدول شماره (۷) قابل مشاهده است.

جدایی نادر از سیمین

این فیلم روایت زوجهی است که زن این خانواده تصمیم به رفتن از ایران دارد و شوهر او به این کار راضی نیست این مسئله نیز آنقدر برایشان مهم است که کار به طلاق و دادگاه کشیده می‌شود. آوردن یک خدمت‌کار برای کمک به امور منزل و نگهداری پدربزرگ پیر این خانواده مسائل دیگری را نیز به داستان اضافه می‌کند. هر چند این اثر متن اصلی خود را بر مسائل اقتصادی بنا نگذاشته است اما در حاشیه‌ای نزدیک به متن به آنها را بازنمایی می‌کند.

این فیلم در گوشه و کنار خود نمایشی دارد از تفاوت زندگی یک خانواده مرفه و یک خانواده غیر مرفه و نسبتاً فقیر. مثلاً در قسمتی از فیلم مردی که کارمند بانک است (نادر) و وضع اقتصادی خوبی دارد، بعد از کار خود آنقدر انرژی دارد که می‌آید و با دخترش شروع به بازی می‌کند. در مقابل آن زن خدمتکار آنقدر بعد از کار خود خسته است که در اتوبوس خوابش می‌برد و... اما در نهایت باید گفت نمایش ثروت و افراد ثروتمند در این فیلم به شدت دیگر فیلم‌هایی که نمایشی است از خانه‌های کاخ مانند و ماشین‌های لوکس و ... نیست گرچه برخی از جنبه‌هایی که در فیلم ملاحظه می‌شود مخصوص طبقات بالا دست اجتماع است. نتایج تحلیل محتوای این فیلم در جدول (۸) ارائه شده است.

گشت ارشاد

این فیلم ماجرای سه جوان جنوب شهری است که برای بدست آوردن پول و گذراندن زندگی دست به کارهای خلاف می‌زنند. آنها با گیر دادن به دختر و پسرهای جوان با نام گشت ارشاد پول آنها را می‌گیرند و از این راه زندگی خود را می‌گذرانند. هر یک از این افراد با مشکلی اقتصادی خاصی دست و پنجه نرم می‌کند و فشارهای اقتصادی که بر آنان می‌آید طوری است که آنان را مجبور به اخاذی از مردم می‌کند. مضمون‌ها و مفاهیم استخراج شده از این فیلم در جدول شماره (۱۲) قابل مشاهده است.

من مادر هستم

فیلمی درباره زندگی دو خانواده مرفه است که در حال فروپاشی است. در این میان حوادثی که برای دختر یکی از خانواده‌ها که نوزده سال دارد (باران کوثری) پدید می‌آید، که سبب برملا شدن بسیاری از رازهای زندگی آدم‌های قصه می‌شود. این فیلم علاوه بر نمایش ثروت در صحنه‌های مختلف خود شامل نمایش سبک زندگی غربی نیز می‌باشد. مبنا قرار دادن سرمایه و پول از نکات این فیلم است طوری که اولین ملاک ازدواج، پولدار بودن خواستگار و بعد از آن ارث و میراث خانوادگی و سپس حمایت مالی والدین مطرح می‌گردد. مضمون‌ها و مفاهیم استخراج شده از این فیلم در جدول شماره (۱۳) قابل مشاهده است.

رسوایی

این فیلم داستان دختری است که با مشکلات اقتصادی فراوانی دست و پنجه نرم می‌کند و برای تامین معاش خانواده خود دست به کار و اخاذی از مردان می‌زند. در همین حین صاحبخانه این فرد از او تقاضای ازدواج می‌کند و انتظار دارد با پول خود هر کاری که می‌خواهد و تمایل دارد را انجام دهد. در مقابل این فرد، روحانی است که ابا به این گونه مسائل فکر نمی‌کند و حفظ آبرو و قدم گذاشتن در راه حق را مهم‌تر از پرداختن به مسائل مالی و پولی می‌داند. هر چند که در این راه نیز تلاش‌هایی می‌کند اما نه برای خود بلکه برای دیگران. در ادامه شخصیت‌های اصلی فیلم که هریک از نظر

فرهنگ اقتصادی، نماینده طیفی از جامعه می‌باشند بررسی می‌شوند.

این فیلم می‌خواهد مشکلات اقتصادی عمده‌ای را که بر روی دوش یک دختر مجرد وجود دارد و هیچ منبع درآمدی ندارد را نمایش دهد. نحو کسب درآمد در این فیلم بسیار برجسته است. در حین فیلم، نفوذ فرد پولدار در بسیاری کارها مطرح می‌گردد. زندگی حاجی و سفر روحانی فیلم نیز تقریباً نزدیک به زندگی اسلامی است. در حقیقت این آرمان مرد زندگی ساده‌ای دارد که به رزاقیت خدا معتقد است و بر همین مبنا زندگی خود را بی‌دردسر مشکلات اقتصادی و با آبرو و هم‌چنین کمک به افراد نیازمند می‌گذراند. نکته جالب این آرمان مرد کارگر بودن او است که چندین ماه است حقوق خود را دریافت نمی‌کند. در پایان نیز بهترین راه برطرف نمودن مشکلات اقتصادی اعتقاد به رزاقیت خدا همراه با کارکرد نو عدم تقاضا از دیگران مطرح می‌گردد. مضمون‌ها و مفاهیم استخراج شده از این فیلم در جدول شماره (۱۴) قابل مشاهده است.

هیس دخترها فریاد نمی‌زنند

بی‌توجهی و سهل انگاری پدر و مادر شیرین هشت ساله، واقعه‌ای را برای او رقم می‌زند که زخمش سال‌ها بر روح او باقی می‌ماند و همه زندگی‌اش را تحت‌الشعاع خود قرار می‌دهد. آنچه این زخم را عمیق‌تر می‌کند و واقعه را به فاجعه ختم می‌سازد، این است که دخترک هیچ کس را نمی‌یابد تا دردش را با او در میان بگذارد. این فیلم به یکی از مشکلات اجتماعی و اخلاقی جامعه‌ی پردازد که کمتر در سینمای ایران به آن پرداخته می‌شود. در این فیلم محور اصلی بر همین موضوع است و مباحث اقتصادی کاملاً در حاشیه هستند.

پرداختن فیلمساز به مسائل اقتصادی بسیار کم است اما نکاتی از این فیلم به چشم بیننده می‌خورد که جلب توجه می‌کند در عین حالی که در متن اصلی فیلم نمی‌باشد. نمایش ثروت در این فیلم به کرات دیده می‌شود. به رخ کشیدن پول و اسراف در خرج و مخارج از دیگر ابعاد این فیلم است. مضمون‌ها و مفاهیم

این فیلم در جدول شماره (۱۷) قابل مشاهده است.

شهر موش‌ها ۲

به علت ژانر کودکانه خاصی که این فیلم دارد نکته اقتصادی قابل ملاحظه‌ای در آن ملاحظه نمی‌شود و خود این فیلم نیز به این موضوعات نپرداخته است.

در مدت معلوم

میثم (جواد عزتی) جوانی است که کتابی منتشر نشده در ارتباط با ازدواج موقت و فشارهای جنسی جوانان دارد و سعی دارد از طریق راه حلی که فکر می‌کند صحیح است، معضلات مشکلات اجتماعی جوانانی که تحت فشار هستند را برطرف سازد اما... این فیلم نیز وضع اقتصادی دو طبقه اقتصادی را در حاشیه بازنمایی می‌کند. استاد دانشگاه مجرد و با ماشین مدل بالا در فیلم بازنمایی می‌شود. دانشجویان نیز در خانه اجاره‌ای به سختی امرار معاش می‌کنند. مضمون‌ها و مفاهیم استخراج شده از این فیلم در جدول شماره (۱۸) قابل مشاهده است.

ابد و یک روز

این فیلم روایت خانواده‌ای است که درگیر مشکلات مختلفی همچون اعتیاد، تهی‌دستی، بیکاری و ... است. به دنبال رهایی از این مشکلات، داستان‌هایی در حین تدارک دیدن مراسم عروسی «سمیه» شکل می‌گیرد که منجر به اتفاقات و تغییراتی در رابطه افراد خانواده می‌شود. این فیلم مجموعه‌ای از مسائل و مشکلات اقتصادی طبقه پایین جامعه را بازنمایی می‌کند. نتایج تحلیل محتوای این فیلم در جدول (۱۹) ارائه شده است.

فروشنده

رعنا و عماد زن و شوهری جوان هستند که در حال اجرای تئاتری می‌باشند. آنها به علت نشست زمین مجبور می‌شوند به اجبار خانه خود را ترک کنند و به اصرار یکی از دوستانشان بنام بابک به خانه‌ای اسباب‌کشی می‌کنند که پیش‌تر زنی بدنام بنام «آهو» در آن ساکن بوده است. ابتدا همه چیز خوب پیش می‌رود ولی وقایع بعدی به بحرانی غیرقابل کنترل ختم می‌شود... فروشنده خیلی به فرهنگ اقتصادی جامعه نمی‌پردازد. تنها در مواردی، به

استخراج شده از این فیلم در جدول شماره (۱۵) قابل مشاهده است.

حوض نقاشی

داستان دو معلول که با هم ازدواج کرده و دارای یک فرزند سالم هستند. اتفاقات عاطفی و احساسی بسیاری در فیلم اتفاق می‌افتد. در این فیلم مسائل اقتصادی در حاشیه قرار دارند و در متن اصلی به آن توجه نمی‌شود. در این فیلم آنچه بسیار به چشم می‌آید مشکلاتی است که رضا بعد از اخراج از شغلش با آنها مواجه می‌شود و نیز مشکلاتی که برای افراد معلول هنگام یافتن شغل به وجود می‌آید. نکته دیگر نقشی است که فرزند یک خانواده برای ایجاد فشار اقتصادی یا برطرف کردن آن می‌تواند ایفا کند. این که فرزند یک خانواده چه نوع زندگی را ایده‌آل بداند بسیار مهم است. به عنوان مثال در فیلم سهیل زندگی معلمش را یک زندگی ایده‌آل می‌داند که یک بخش آن تخصیص می‌یابد به مسائل اقتصادی آن خانواده. وجود زندگی آپارتمانی، استفاده از غذاهای فست فود، داشتن وسایل بازی مدرن برای فرزندان و ... نکته آخر نیز اختصاص می‌یابد به نوع برخورد افراد با معضل اخراج شدن از کار. مقایسه طرز برخورد همسر معلم سهیل که فردی است تحصیل کرده با طرز برخورد رضا که فردی است معلول بسیار جالب و آموزنده است. مضمون‌ها و مفاهیم استخراج شده از این فیلم در جدول شماره (۱۶) قابل مشاهده است.

گذشته

این فیلم داستان چند رابطه با محور اتفاقاتی در «گذشته» است. یک رابطه به پایان می‌رسد و دیگری قرار است شروع شود. محور هر دو رابطه‌ای که به پایان می‌رسد و رابطه جدیدی که قرار است آغاز شود، زنی به نام مارین (بره نیس بژو) است. این فیلم بیشتر به سبک زندگی غربی می‌پردازد که غالباً برای ایرانیان مسلمان نامانوس است و تلاش برای نمایش این سبک از زندگی در این فیلم که اکثر بازیگرانش فرانسوی هستند دیده می‌شود. این فیلم به ابعاد مختلف زندگی غربی می‌پردازد که البته جنبه اقتصادی آن اصلاً به چشم نمی‌آید و به آن پرداخته نشده است. مضمون‌ها و مفاهیم استخراج شده از

متفاوتی از فرهنگ اقتصادی که کمتر در فیلم‌ها بازنمایی می‌شود مورد توجه قرار می‌گیرد. نتایج تحلیل محتوای این فیلم در جدول (۲۳) ارائه شده است.

نتیجه‌گیری

در مورد مضامین فرهنگ اقتصادی بازنمایی شده در فیلم‌های مورد بررسی، در مجموع ۱۱۳ مضمون از مضامین فرهنگ اقتصادی در این بیست فیلم بازنمایی شده است. از منظر محور بودن یا نبودن پرداخت مضامین فرهنگ اقتصادی، می‌توان فیلم‌ها را در سه دسته «در متن اصلی»، «در حواشی» و «عدم پرداخت» تقسیم‌بندی کرد (شکل ۱):

۷ فیلم در متناصلی خود به مسائل و مفاهیم فرهنگ اقتصادی می‌پردازند و اتفاقات دیگر فیلم‌نامه غالباً با این موضوعات بی‌ربط نیستند. این پنج فیلم عبارتند از: دو خواهر، پسر تهرونی، شیش و بش، گشت ارشاد و رسوایی، ابد و یک روز و گشت ۲.

۱۵ فیلم در متناصلی خود به مسائل و مفاهیم فرهنگ اقتصادی نمی‌پردازد بلکه در حواشی فیلم این گونه مسائل بازنمایی می‌شود. این یازده فیلم عبارتند از: پوپک و مش ماشالله، پسر آدم دختر حوا، افراطی‌ها، ورود آقایان ممنوع، اخراجی‌های سه، جدایی نادر از سیمین، خواب می‌آد، من مادر هستم، هیس دخترها فریاد نمی‌زنند، حوض نقاشی، در مدت معلوم، فروشنده، ساعت ۵ عصر و اکسیدان.

۵ فیلم نیز تقریباً می‌توان گفت نه در متن اصلی و نه در حواشی داستان به مسائل اقتصادی یا مشکلات می‌پردازند. نکاتی گفته شده در این آثار نیز یا بسیار کم رنگ بوده و یا بسیار کم. این فیلم‌ها عبارتند از: اخراجی‌های دو، درباره‌الی، ملک سلیمان، کلاه قرمزی و بچه ننه و شهر موش‌ها ۲.

با بررسی این دسته‌بندی مشاهده می‌شود که بازنمایی مضامین فرهنگ اقتصادی در فیلم‌ها بیشتر در حاشیه و به طور غیرمستقیم و پنهان صورت گرفته است. درباره‌الی مفاهیم فرهنگ اقتصادی بر ساخت شده در آثار مذکور باید گفت مفاهیم متفاوت و گوناگونی از مسائل

طور غیر مستقیم برخی مسائل اقتصادی را بازنمایی می‌کند. مضمون‌ها و مفاهیم استخراج شده از این فیلم در جدول شماره (۲۰) قابل مشاهده است.

ساعت ۵ عصر

داستان فیلم در سال ۱۳۹۲ اتفاق افتاده است و با فضایی مدرن آغاز می‌شود. مهرداد پرهام (سیامک انصاری) یک وکیل دادگستری است که به تنهایی در شمال شهر تهران زندگی می‌کند. نامزد او (آزاده صمدی) در فرانسه مشغول تحصیل است و او باید برای پرداخت قسط بانکی تا راس ساعت ۵ خود را به شعبه بانک برساند تا خانه اش را از مصادره شدن توسط بانک نجات دهد. در این میان اتفاقات زیادی برای او می‌افتد که روند داستان را شکل می‌دهد و هر کدام نشانگر معضلات اجتماعی و ناهنجاری‌هایی است که هر روزه مردم با آن‌ها سر و کار دارند. از حضور و هجمه مردم در مترو برای سوار شدن تا شرایط نامساعد سفرهای درون شهری و بیمارستان‌های کشور، تا آرایش و تیپ‌های عجیب هنرمندان در مراسم خاکسپاری یک بازیگر. مضمون‌ها و مفاهیم استخراج شده از این فیلم در جدول شماره (۲۱) قابل مشاهده است.

گشت ۲

داستان گشت ۲ پنج سال بعد از اتفاقات قسمت اول رخ می‌دهد که حسن و عباس از زندان آزاد می‌شوند و عطا هم از کما بیرون می‌آید و زنده می‌ماند اما بعد از کما به کلی اتفاقات گذشته را فراموش می‌کند و ... این فیلم در متن اصلی خود به انواع مسائل اقتصادی و مشکلات طبقه پایین و متوسط جامعه می‌پردازد. نتایج تحلیل محتوای این فیلم در جدول (۲۲) ارائه شده است.

اکسیدان

نگار (لیندا کیانی)، نامزد اصلان (جواد عزتی)، که دوست دارد در خارج از کشور زندگی کند بدون اجازه او و غیرقانونی به خارج از کشور سفر می‌کند. اصلان به دنبال راهی برای رفتن به اروپا است تا بتواند نامزدش را برگرداند و برای گرفتن ویزای یک کشور اروپایی کارهای عجیبی انجام می‌دهد. در این فیلم مضامین

مدرن و گرانیقیمت نیز در آثار «دو خواهر»، «پوپک و مش ماشاالله»، «پسر آدم دخترحوا»، «افراطی‌ها»، «ورود آقایان ممنوع»، «شیش و بش» و «من مادر هستم» به مخاطب نشان داده می‌شود. نمایش جواهر آلات زنان نیز در سه فیلم «دو خواهر»، «پسر تهرونی» و «شیش و بش» دیده می‌شود. در رابطه با مفهوم آخر یعنی «وضع اقتصادی بد طبقه متوسط» نیز باید گفت فیلم‌های «افراطی‌ها»، «خوابم می‌آد»، «رسوایی»، «حوض نقاشی» و «گذشته» به این موضوع پرداخته و غالباً معضلات و دشواری‌ها و نیز آسیب‌های آن را نمایش داده‌اند.

در مورد مقولات بازنمایی شده در فیلم‌ها باید گفت از منظرهای گوناگون، مفاهیم بازنمایی شده در فیلم‌ها را می‌توان در دسته‌ها و سطوح مختلفی مقوله بندی نمود. از منظر فرهنگ اقتصادی می‌توان آن‌ها را در سه مقوله بینش اقتصادی، منش اقتصادی و کنش اقتصادی تقسیم‌بندی نمود (جدول ۲۴). از منظر دیگر با توجه به ادبیات جامعه‌شناسی اقتصادی می‌توان مفاهیم بازنمایی شده را ذیل مقولاتی چون فرهنگ اقتصادی طبقه مرفه، فرهنگ اقتصادی طبقه متوسط، تاثیر تضاد طبقاتی بر فرهنگ اقتصادی، فرهنگ اقتصادی ملی، فرهنگ اقتصادی غربی، ارزش‌ها و هنجارها در فرهنگ اقتصادی و ضد ارزش‌ها و ضد هنجارها در فرهنگ اقتصادی دسته بندی کرد (جدول ۲۵). با توجه به نوع بازنمایی مفاهیم نیز می‌توان تمامی مفاهیم را ذیل سه مقوله بازنمایی مثبت و بازنمایی منفی و بازنمایی خنثی (نسبی) تحلیل نمود (جدول ۲۶). البته از آنجا که بازنمایی خنثی امکان پذیر نمی‌باشد واژه نسبی را به کار می‌بریم تا نشان دهیم سعی فیلم بر بازنمایی خنثی بوده است.

بر اساس مقوله‌بندی از منظر فرهنگ اقتصادی، ۱۳ درصد از مفاهیم متعلق به مقوله بینش اقتصادی، ۶۵ درصد ذیل مقوله منش اقتصادی و ۲۲ درصد به مقوله کنش اقتصادی مربوط می‌شوند. (شکل ۳)

همان طور که از ماهیت سینما انتظار می‌رود، بیشتر مفاهیم بازنمایی شده در فیلم‌های سینمایی ذیل مقوله

فرهنگ اقتصادی بازنمایی شده است که در این میان چهار مفهوم «کسب و کارهای حرام»، «اشتغال و بیکاری»، «تجمل‌گرایی» و «وضع اقتصادی بد طبقه متوسط» از میزان تکرار بیشتری برخوردار بوده و بیشتر توسط فیلم‌ها بر ساخت شده‌اند. مفهوم «کسب و کارهای حرام» در ۳۰ درصد از فیلم‌ها، «اشتغال و بیکاری» در ۳۰ درصد از فیلم‌ها، «تجمل‌گرایی» در ۵۵ درصد از فیلم‌ها و مفهوم «وضع اقتصادی بد طبقه متوسط» در ۲۵ درصد از فیلم‌ها بازنمایی شده‌اند. (شکل ۲)

درباره مفهوم اول یعنی «کسب و کارهای حرام» باید گفت این موضوع در ۶ فیلم به نمایش درآمده است که در ۵ مورد این موضوعات مطرح گردیده آن طور که باید و شاید در شان یک کشور اسلامی است به تقیح آن پرداخته نشده است. حتی گاهی در مواردی نیز از این امور به عناوین «زرنگ بازی» یا «گرفتن حق خود از فرد پولدار» و یا «شوخی یا بازی بودن» یاد شده است. مفهوم «اشتغال و بیکاری» را فیلم‌های «ورود آقایان ممنوع»، «جدایی نادر از سیمین»، «خوابم می‌آد»، «رسوایی»، «حوض نقاشی» و «گذشته» به آن پرداخته‌اند. نمایش معضلات بیکاری، بیکاری افرادی با شرایط خاص، مقایسه برخورد و مواجهه افراد با این مشکل و ... آن چیزی است که در غالب این آثار دیده می‌شود.

مفهوم «تجمل‌گرایی» در اکثر موارد به سه شکل خودنمایی می‌کند. نمایش «خانه‌های تجملی و کاخ مانند»، «اتومبیل‌های مدرن و گرانیقیمت» و «جواهر آلات زنان» سه قالبی هستند که نمایش ثروت مرفهان را به رخ می‌کشند. خانه‌های تجملی و کاخ مانند در فیلم‌های «دو خواهر»، «پسر تهرونی»، «پسر آدم دخترحوا»، «افراطی‌ها»، «ورود آقایان ممنوع»، «شیش و بش»، «گشت ارشاد»، «من مادر هستم»، «رسوایی»، «هیس دخترها فریاد نمی‌زنند» و «جدایی نادر از سیمین» بازنمایی می‌شود و این یعنی در میان بیست فیلم پرفروش یک بازه پنج ساله، در یازده مورد از این فیلم‌ها نمایش ثروت به شکل نمایش خانه‌ها و آپارتمان‌های مجلل به نمایش در می‌آید. اتومبیل‌های

با توجه به پایین بودن شاخص‌های فرهنگ اقتصادی مطلوب در جامعه ایرانی، کم توجهی زیاد فیلم‌های سینمایی به بازنمایی ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگ اقتصادی مطلوب و همچنین بی توجهی کامل به بر ساخت مولفه‌های فرهنگ اقتصادی بومی در فیلم‌ها، معضل و بحرانی تلقی می‌شود که با توجه به تاثیر سینما در خلق و بازتولید فرهنگ اقتصادی جامعه، در صورت ادامه این رویه نباید انتظاری نسبت به اصلاح فرهنگ اقتصادی بیمار جامعه ایرانی داشت.

بر اساس مقوله بندی فیلم‌ها از منظر نوع بازنمایی، ۱۰ درصد مفاهیم ذیل بازنمایی مثبت از مسائل فرهنگ اقتصادی، ۷۳ درصد ذیل بازنمایی منفی و ۱۷ درصد ذیل بازنمایی خنثی (نسبی) قرار می‌گیرند. (شکل ۵)

شاید تکان‌دهنده‌ترین آمار برای سینمای ایران، حجم زیاد بازنمایی منفی در فیلم‌های سینمایی باشد که نشان از بیماری سینمای ایران دارد. سینمایی که به جای حل مشکلات به بازتولید آنها دامن می‌زند.

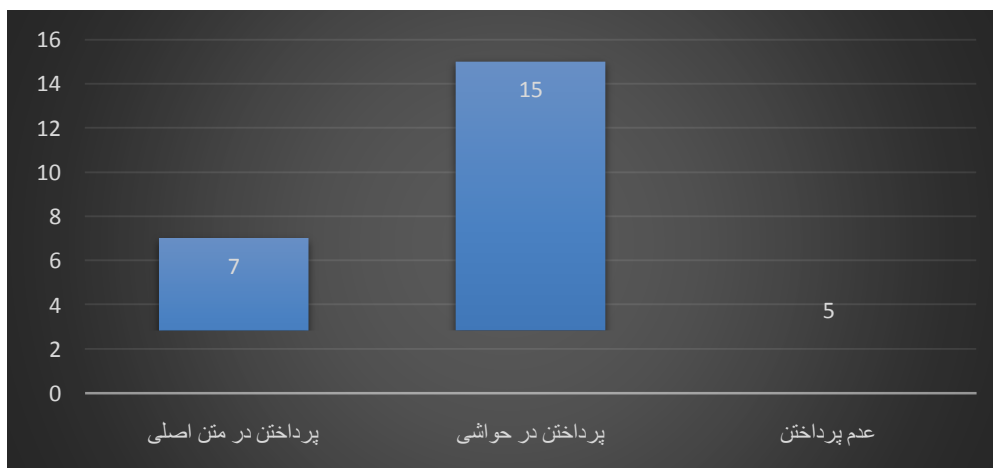
در مجموع باید گفت یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که در ۲۷ فیلم مورد بررسی، ۱۱۳ مضمون مربوط به فرهنگ اقتصادی بازنمایی شده است که این بازنمایی، بیشتر در حاشیه و به طور غیر مستقیم و پنهان صورت گرفته است. چهار مسئله «کسب و کارهای حرام»، «اشتغال و بیکاری»، «تجمل گرایی» و «وضع اقتصادی بد طبقه متوسط» در میان مفاهیم بازنمایی شده، به میزان بیشتری توسط فیلم‌ها بر ساخت شده است. بازنمایی مقولات فرهنگی اقتصادی در فیلم‌ها، بیشتر در راستای ذائقه سازی منفی از راه‌های مختلف تحقق یافته است. بر ساخت ضد ارزش‌ها و ضد هنجارها، بازنمایی دیوانه‌وار مشکلات طبقه متوسط و به رخ کشیدن فرهنگ اقتصادی طبقه مرفه از جمله این موارد است. (شکل ۶)

منش اقتصادی و در سطح گرایش‌ها، امیال و ذائقه‌ها قرار می‌گیرند. این یعنی سینما بیشترین تاثیر خود را در سطح ذائقه سازی انجام می‌دهد.

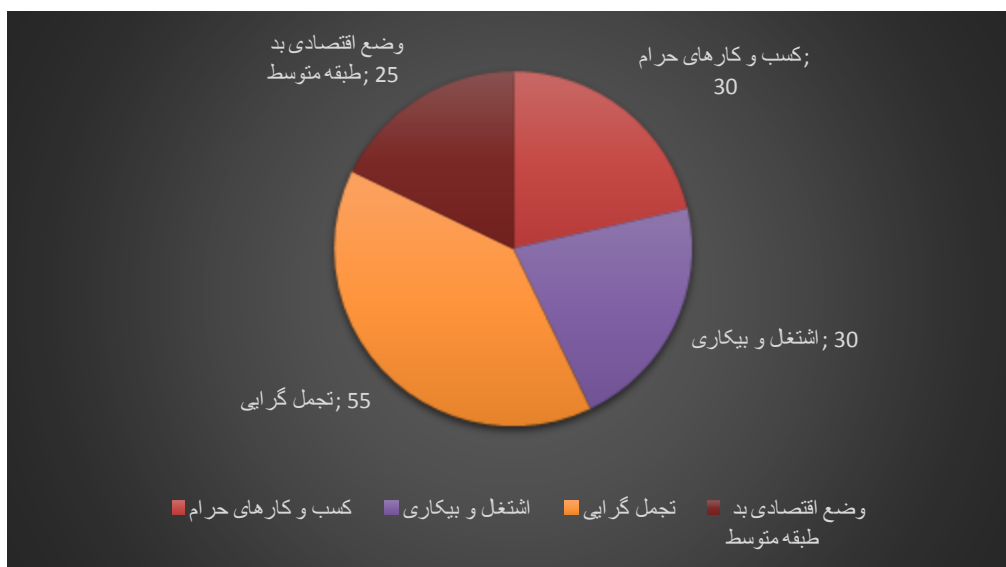
بر اساس مقوله بندی فیلم‌ها از منظر جامعه شناسی اقتصادی، ۳۴ درصد از مفاهیم به مقوله فرهنگ اقتصادی طبقه متوسط، ۲۴ درصد به ضدارزش‌ها و ناهنجاری‌های فرهنگ اقتصادی، ۱۶ درصد به مقوله فرهنگ اقتصادی طبقه مرفه، ۹ درصد به تاثیر تضاد طبقاتی بر فرهنگ‌های اقتصادی، ۸ درصد به ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگ اقتصادی، ۵ درصد به فرهنگ اقتصادی غربی و ۲ درصد به فرهنگ اقتصادی ملی مربوط می‌شوند. (شکل ۴)

همان طور که مشاهده می‌گردد، فیلم‌ها بیشتر به مقوله فرهنگ اقتصادی طبقه متوسط و بازنمایی سختی‌ها و مشکلات آنها پرداخته‌اند. پس از آن بازنمایی ضدارزش‌ها و ناهنجاری‌های فرهنگ اقتصادی بیشترین میزان بازنمایی را به خود اختصاص داده است. فرهنگ اقتصادی طبقه مرفه سومین مقوله‌ای است که توسط فیلم‌ها بیشترین بازنمایی را داشته است. بازنمایی مشکلات تضاد طبقاتی، ارزش‌ها و هنجارها، فرهنگ اقتصادی غربی و فرهنگ اقتصادی بومی به ترتیب در رتبه‌های بعد قرار می‌گیرند.

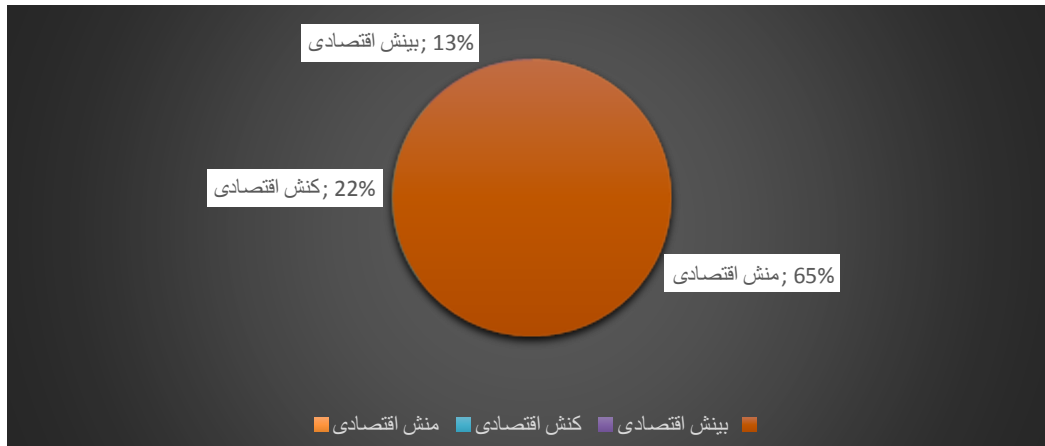
به نظر می‌رسد توجه زیاد به بازنمایی فرهنگ اقتصادی طبقه متوسط و بیان مشکلات آنها و همچنین تکرار بر ساخت ضدارزش‌ها و ناهنجاری‌ها در فرهنگ اقتصادی و عدم قبح زدایی صحیح از آنها در فیلم‌ها، خود نشان از یک ناهنجاری فرهنگی می‌باشد که نیاز به تامل دارد و همچنین بازنمایی زیاد فرهنگ اقتصادی طبقه مرفه توسط فیلم‌ها می‌تواند خود یک مضمون از مضامین فرهنگ طبقه مرفه به حساب آید، بدین معنی که معمولاً خود فیلم‌سازان متعلق به فرهنگی هستند که آن را بر ساخت می‌کنند. لذا فیلم‌ها، با بر ساخت مضامین فرهنگ اقتصادی طبقه مرفه به تکرار چرخه بازتولید این فرهنگ و رونق یافتن آن کمک می‌کنند و این امر برای فیلم سازان منافع زیادی را به دنبال خواهد داشت.

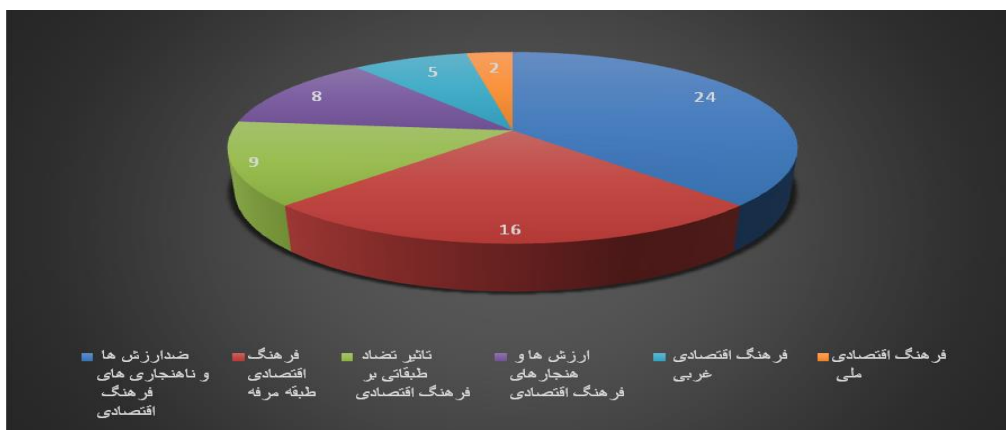
شکل ۱ - محوریت مضامین فرهنگ اقتصادی در فیلم‌ها

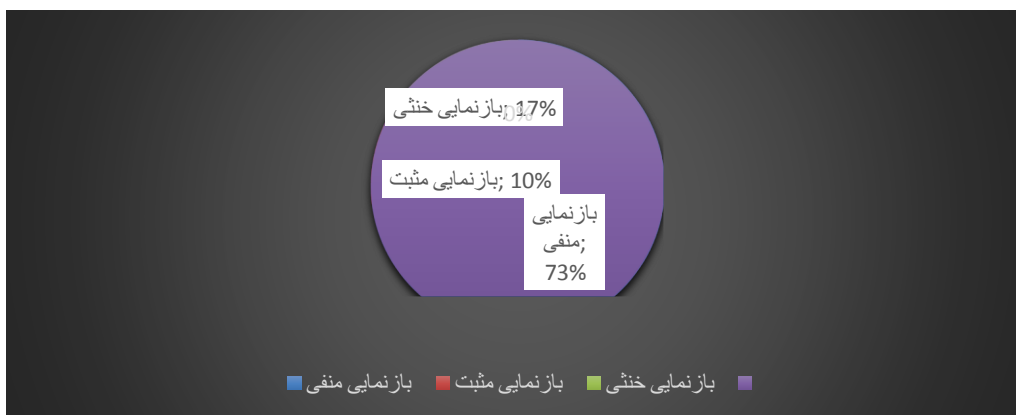
شکل ۲ - بیشترین مفاهیم بازنمایی شده در فیلم‌ها

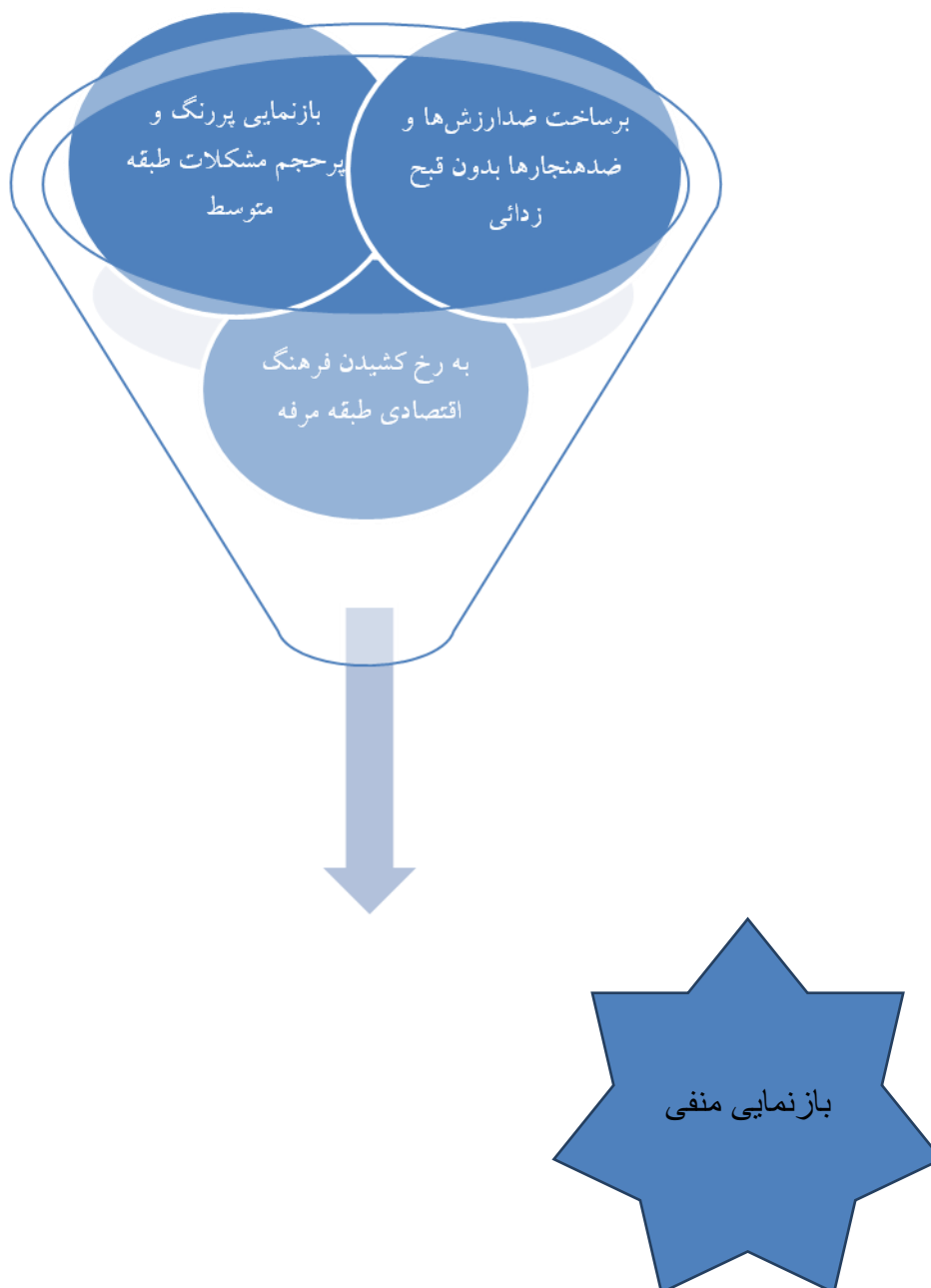
شکل ۳ - میزان مقولات بازنمایی شده در فیلم‌ها از منظر فرهنگ اقتصادی

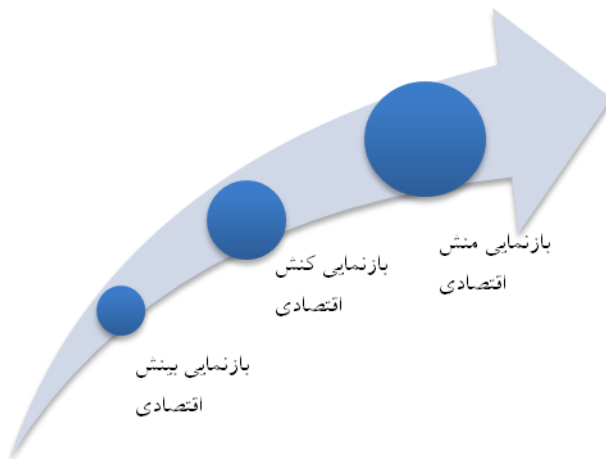

شکل ۴ - میزان مقولات بازنمایی شده در فیلم‌ها از منظر جامعه‌شناسی اقتصادی

شکل ۵ - میزان مقولات بازنمایی شده در فیلم‌ها از منظر نوع بازنمایی

شکل ۶ - الگوی بازنمایی فرهنگ اقتصادی در سینمای ایران

جدول ۱ - نتایج تحلیل محتوای فیلم دو خواهر

مفاهیم	مضمون‌ها
تجمل‌گرایی در مرکب	نمایش ماشین‌های لوکس و خارجی
تجمل‌گرایی در مسکن	خانه‌های اشرافی و مجلل
تجمل‌گرایی	تجمل‌گرایی ثروتمندان
قیح‌زدائی از کسب و کار حرام	کسب و کار حرام و عدم پرداختن به قبح‌این اعمال
اخاذی از ثروتمندان	سو استفاده و اخاذی از خانواده‌های ثروتمند
تبرج	نمایش جواهر آلات زنان ثروتمند این فیلم
تجمل‌گرایی در ازدواج	تجمل‌گرایی‌هایی که طبقه مرفه جامعه در مقدمات و مراسمات ازدواج خرج می‌کند
قدرت اجتماعی طبقه مرفه	قدرت اجتماعی مرفهان
اشتغال زنان مرفه	شاغل بودن و مرفه بودن زنانی که در خانواده‌های ثروتمند زندگی می‌کنند
تجمل‌گرایی در وسایل مسکن	وسایل و ابزار منزل که بسیار گران قیمت و یا عتیقه و لوکس می‌باشند

جدول ۲ - نتایج تحلیل محتوای فیلم پسر تهرونی

مفاهیم	مضمون‌ها
استخدام خدمتکار در خانواده‌های مرفه	داشتن خدمتکار در بین خانواده‌های مرفه
قدرت مشروع و نامشروع قدرت اجتماعی طبقه مرفه	نمایش قدرت ثروتمندان در جامعه برای انجام اموری که به آن تمایل دارند. چه قانونی باشد و چه غیر قانونی
قدرت پول	به رخ کشیدن پول برای دیگران و قانع نمودن آنها
تجمل در وسایل مسکن و مرکب	نمایش خانه‌های مجلل با اسباب و وسایل لوکس به همراه نمایش انواع اتومبیل‌های خارجی و گران قیمت
تبرج	نمایش طلا و جواهرات زنان پولدار در این فیلم
سبک ازدواج طبقه مرفه	معرفی برخی شروط ازدواج افراد مرفه و ثروتمند در غالب طنز

جدول ۳ - نتایج تحلیل محتوای فیلم پوپک و مش ماشالله

مفاهیم	مضمون‌ها
تحقیق تولید ایرانی	استفاده افراد پایین دست جامعه از اتومبیل‌های ایرانی معمولی مثل پیکان و در مقابل این موضوع استفاده افراد خارج رفته از اتومبیل‌های مدرن و خارجی
مسکن ایرانی	وجود خانه‌های قدیمی که چند خانوار در آن زندگی می‌کند
قناعت	اعطا کردن یکی از اتاق‌های آن خانه به پسر جوانی که پدر و مادرش را از دست داده و راضی بودن آن پسر
اشتغال کاذب	اقدام محسن به فروش فیلم به صورت زیر زمینی و کسب درآمد فقط از این شغل کاذب
ساده زیستی	برگزاری جشن عروسی ساده و معمولی

جدول ۴ - نتایج تحلیل محتوای فیلم پسر آدم، دختر حوا

مفاهیم	مضمون‌ها
تجمل‌گرایی در مسکن	داشتن دفتر شیک و مجلل
شرط بندی	شرط بندی برای یافتن اولین مشتری
نگاه یکسان به زنان و مردان در اشتغال	کارکردن زن همپای مرد و به صورت مشابه
تجمل‌گرایی در طبقه و کلا	خانه‌های مجلل هر دو وکیل به صورتی که نمایش انواع وسایل منزل از نوع مدرن و متنوع آن است
تجمل‌گرایی در مرکب	نمایش اتومبیل‌های مدل بالا

جدول ۵ - نتایج تحلیل محتوای فیلم افراطی‌ها

مفاهیم	مضمون‌ها
مشکلات حاشیه نشینی	معضلات و سختی‌های زندگی در حاشیه و پایین شهر
کسب و کار حرام	نمایش دزدی‌ها و کسب و کارهای حرام
تغییر سبک زندگی با تغییر وضع اقتصادی	تغییر سبک زندگی با تغییر وضع اقتصادی
تضعیف تولید داخلی	نمایش اتومبیل‌های گران قیمت خارجی
تجمل‌گرایی در مرکب	نمایش اتومبیل‌های مدل بالا
تجمل‌گرایی در مسکن	خانه‌های مجلل ویلایی

جدول ۶ - نتایج تحلیل محتوای فیلم ورود آقایان ممنوع

مفاهیم	مضمون‌ها
ترویج تاثیرمدارس غیردولتی در موفقیت تحصیلی دانش آموزان	دو مدرسه غیر دولتی که بهترین دانش آموزان منطقه در آنها هستند.
پاداش‌های زیاد مدارس غیرانتفاعی به دبیران	اعطا پاداش‌های زیاد مدارس غیرانتفاعی به دبیران
تجمل‌گرایی والدین دانش آموزان مدارس غیردولتی	خانه و ویلای اعیانی پدر یکی از شاگردان
تجمل‌گرایی در مرکب	نمایش اتومبیل‌های لوکس خارجی
تلاش طبقه معلم برای استخدام رسمی شدن	تلاش دبیر شیمی مدرسه که قراردادی است و به دنبال استخدام رسمی می‌باشد

جدول ۷ - نتایج تحلیل محتوای فیلم اخراجی‌های ۳

مفاهیم	مضمون‌ها
اسراف و جولان طبقه مرفه در عرصه‌های اجتماعی و سیاسی	نمایش ثروت و قدرت و جولان ثروتمندان در امور اجتماعی و سیاسی و ریخت و پاش‌ها و اسراف‌های آنان
تفاوت وضع اقتصادی برخی در حین جنگ هشت ساله با بعد از آن	نمایش تفاوت و مشخصات نظرخر جو مخارج و امور اقتصادی و حین جنگ و بعد از آن
زندگی ساده یک جانباز شیمیایی	زندگی ساده یک جانباز شیمیایی
اسراف در تبلیغات انتخاباتی	پول‌های فراوانی که نامزدهای انتخاباتی حین تبلیغات خرج می‌کنند

جدول ۸ - نتایج تحلیل محتوای فیلم جدایی نادر از سیمین

مفاهیم	مضمون‌ها
تجمل‌گرایی در وسایل مسکن	داشتن وسایل لوکسی که هر خانواده ایرانی قادر به تهیه آن نیست مثلاً پیانو
استخدام خدمتکار برای انجام امور منزل	گرفتن خدمتکار برای انجام امور منزل
وضع بد خدمتکاری توسط زنان	کار کردن خدمتکار زنی که با دریافت حقوق بسیار کم هم پرستار آن پیرمرد را می‌کند و هم نظافت منزل
ترویج آموزش اقتصادی به فرزندان	نمایش آموزش پدر به دخترش که چه هنگام به کارگران انعام دهد و چه هنگام وظیفه دارد با دقت با آنها حساب و کتاب کند.
نمایش زندگی سخت و پر از مشقت طبقه متوسط	نمایش زندگی سخت و پر از مشقت طبقه پایین اجتماع از نظر اقتصادی
پوشش متفاوت زنان دو طبقه شهر	پوشش متفاوت زنان مرفه و زنان طبقه پایین دست جامعه

جدول ۹ - نتایج تحلیل محتوای فیلم شیش و بش

مفاهیم	مضمون‌ها
قیح‌زدایی از کسب و کار حرام	کسب و کارهای حرام و عدم پرداختن به قبح آنها بلکه زیباسازی و قبح‌زدایی آنها
اخاذی از مردم	انواع اخاذی از مردم
تجمل‌گرایی در مرکب	نمایش اتومبیل‌های لوکس و گران قیمت خارجی
آرزوهای غیرواقعی برای ثروتمند شدن	آرزوهای غیرواقعی برای ثروتمند شدن
تبرج طبقه مرفه	نمایش جواهر آلات زنان پولدار در فیلم

جدول ۱۰ - نتایج تحلیل محتوای فیلم کلاه قرمزی و بچه ننه

مفاهیم	مضمون‌ها
حمایت از افراد بی سرپناه	نقدی در غالب طنز در رابطه با کمک و حمایت افرادی که سرپناهی ندارند.
افت تحصیلی ناشی از مشکلات معیشتی	مشکلات معیشتی که سبب می‌شود تا دانش‌آموز آن تمرکز کافی را که از او انتظار می‌رود داشته باشد.

جدول ۱۱ - نتایج تحلیل محتوای فیلم خوابیم می‌آد

مفاهیم	مضمون‌ها
مسکن ساده طبقه معلم	خانه پدری ساده و نیمه محقر آن معلم
درآمد کم طبقه معلم	درآمد ناچیز و زندگی ساده یک معلم
انتقاد به عدم استخدام رسمی طبقه معلم	انتقادهایی که به عدم استخدام رسمی معلم و قراردادی بودن آنها می‌شود
مشکلات ناشی از اخراج از کار در طبقه معلم	مشکلاتی که پس از اخراج از کار دامن آن معلم را می‌گیرد.
اشتغال نامناسب برخی همسران معلم	کار کردن زن در دهک‌ای که غالباً مردها در اینگونه دهک‌ها کار می‌کنند.
اختلاف طبقاتی زیاد در جامعه و علل آن	پرداختن به علت وجود اختلاف زیاد طبقاتی در جامعه
ناراحتی طبقه معلم از وضع اقتصادی خود	غصه و تاسف معلم از این که به عنوان یک فرد مرفه در جامعه زندگی نمی‌کند
زدی ناشی از فشارهای اقتصادی در طبقه معلم	یافتن راه دزدی به عنوان آخرین راه حل مشکلات مالی

جدول ۱۲ - نتایج تحلیل محتوای فیلم گشت ارشاد

مفاهیم	مضمون‌ها
قیح زدائی از کسب و کار حرام	درآمدهای حرام و عدم تقبیح چنین اعمالی
عواقب فشارهای اقتصادی و ضعف مالی	عواقب فشارهای اقتصادی و ضعف مالی در جامعه
تجمل گرایی طبقه مرفه	نمایش ثروت و چگونگی گذران زندگی برخی ثروتمندان
نقش توجهات در حرام خواری	آوردن یک سری توجهاتی که افراد حرام خوار در قبال کار خود می‌آورند
رشوه گیری	رشوه گیری
هزینه‌های بالای بیمارهای صعب‌العلاج	هزینه‌های بالای بیمارهای صعب‌العلاج و سختی‌هایی که بر این افراد تحمیل می‌شود.
هنجارشکنی ناشی از آمال و آرزوهای اقتصادی	آرزوها و آمالی که سبب بروز هنجارشکنی‌ها و زیاده خواهی‌ها در جامعه می‌شود.
مهریه بالا	مشکلات پرداخت مهریه

جدول ۱۳ - نتایج تحلیل محتوای فیلم من مادر هستم

مفاهیم	مضمون‌ها
تجمل گرایی در مسکن	خانه‌های بسیار مجلل
پراهمیت جلوه دادن پول	اهمیت فروان و بی حد پول در تشکیل و حیات خانواده
تجمل گرایی در مسکن	داشتن چند خانه و آپارتمان لوکس در منطقه مرفه شهر
سبک زندگی فرزندان طبقه مرفه	سبک زندگی فرزندان خانواده‌های مرفه در جامعه
مشکلات در ازدواج ناشی تضاد طبقاتی	تضادها و مشکلاتی که میان طبقه مرفه و طبقه ضعیف هنگام ازدواج و خواستگاری پیش می‌آید
تجمل گرایی در مرکب	نمایش اتومبیل‌های لوکس خارجی

جدول ۱۴ - نتایج تحلیل محتوای فیلم رسوایی

مفاهیم	مضمون‌ها
مشکلات اجاره نشینی	مشکلات اجاره‌نشینی
بزهکاری ناشی از فشار اقتصادی	مهم نبودن روش درآمد برای فردی که در گرفتاری‌های زیادی دست و پنجه نرم می‌کند. (چه از راه دزدی، چه از راه گول زدن مردان و ...)
رفتار دوگانه در دو طبقه اجتماعی شهر	دفتر کار حاج شریف که در بالای شهر واقع است و نیز رفتار متفاوت او در بالای شهر و پایین شهر
به ارث رسیدن بدهی‌های والدین برای فرزندان	بدهی‌های پدر افسانه که همه انتظار دارند دخترش بدهی‌های آن مرحوم را دهد.
دزدی ناشی از فشار اقتصادی	فشار اقتصادی زیاد که افسانه را مجبور به دزدیدن سفته‌ها می‌کند.
مسکن ایرانی و اسلامی	خانه و زندگی ایرانی - اسلامی حاج یوسف
اشتغال قشر روحانی	کارگر بودن روحانی فیلم
اشتغال از روی ضرورت دانشجویان	کارکردن حامد برادر افسانه در چهارراه‌های شهر برای کمک مالی به خانواده خود در حالی که محصل نیز هست.
تأثیر بد اختلاف طبقاتی	وجود اختلافات طبقاتی جامعه و مجبور شدن به انجام آن اعمال
چند شغل‌گی	چند شغله بودن حاج شریف
نحوه تهیه پول در مواقع حساس	نحوه تهیه پول در مواقع بسیار حساس و حیاتی مانند هزینه بیمارستان
رزاقیت خداوند	توجه به رزاقیت خداوند

جدول ۱۵ - نتایج تحلیل محتوای فیلم هیس دخترها فریاد نمی‌زنند

مفاهیم	مضمون‌ها
تجمل‌گرایی	نمایش زندگی‌های بسیار مجلل که کمتر کسی این گونه زندگی دارد.
اسراف و مصرف بی‌رویه	خرید هدایا گران قیمت و در حد اسراف در دوران نامزدی.
رشوه	دادن دستمزدهای بالا به هر شخصی که احتیاجی به او داشته باشند.
تجمل‌گرایی	نمایش ابزار و وسایل زندگی مدرن و شیک.
اشتغال زنان طبقه مرفه	کار کردن زن‌ها حتی در خانواده‌های اشرافی

جدول ۱۶ - نتایج تحلیل محتوای فیلم حوض نقاشی

مفاهیم	مضمون‌ها
مسکن بد طبقه متوسط	خانه ساده و تقریباً محقر این خانواده معلول
عدم توانایی تامین زندگی طبقه متوسط	کار کردن مرد و زن در کارخانه و نیز کار کردن رضا به صورت پاره وقت و این در حالی است که همچنان کمبودهایی در زندگی دارند و مستاجر نیز می‌باشند
رفتار بد اقتصادی فرزندان طبقه متوسط	ایجاد فشار اقتصادی از طرف فرزندان خانواده مثلاً هنگام دریافت پول توجیبی و یا خرید کردن و...
زن به مثابه نیروی کار ارزان	اخراج رضا از کارخانه اما عدم اخراج همسرش از آنجا
عدم توجه به مدرک در اشتغال	اخراج شوهر معلم سهیل با آن که دارای تحصیلات عالی می‌باشد.
کمبود اشتغال برای معلولین	مشکل کار کردن معلولین در جامعه

جدول ۱۷ - نتایج تحلیل محتوای فیلم گذشته

مفاهیم	مضمون‌ها
معیشت زنان در فرهنگ دیگری	زندگی ساده و معمولی زنی است که در حاشیه شهر پاریس زندگی می‌کند.
روحیه کار در فرهنگ دیگری	کار کردن و نوع رفتار فرانسوی‌ها هنگام کار
تقسیم اموال در فرهنگ دیگری	نحو تقسیم اموال در فرانسه هنگام طلاق

جدول ۱۸ - نتایج تحلیل محتوای فیلم در مدت معلوم

مفاهیم	مضمون‌ها
مسکن بد طبقه متوسط	خانه ساده و اجاره‌ای دانشجویان
عدم توانایی تامین زندگی طبقه متوسط	اشتغال دانشجویی
بزهکاری ناشی از فشار اقتصادی	تامین مخارج از طریق تن فروشی
پوشش متفاوت زنان دو طبقه شهر	پوشش متفاوت زنان مرفه و زنان طبقه پایین دست جامعه

جدول ۱۹ - نتایج تحلیل محتوای فیلم ابد و یک روز

مفاهیم	مضمون‌ها
عواقب فشارهای اقتصادی و ضعف مالی	عواقب فشارهای اقتصادی و ضعف مالی در جامعه
هنجارشکنی ناشی از آمال و آرزوهای اقتصادی	آرزوها و آمالی که سبب بروز هنجارشکنی‌ها و زیاده خواهی‌ها در جامعه می‌شود.
رفتار بد اقتصادی فرزندان طبقه متوسط	ایجاد فشار اقتصادی از طرف فرزندان خانواده مثلاً هنگام دریافت پول توجیبی و یا خرید کردن و...
نمایش کسب و کار حرام	نمایش دزدی‌ها و کسب و کارهای حرام
مشکلات اقتصادی طبقه متوسط	مشکلات اقتصادی طبقه پایین شهر

جدول ۲۰ - نتایج تحلیل محتوای فیلم فروشنده

مفاهیم	مضمون‌ها
بزهکاری ناشی از فشار اقتصادی	تامین مخارج از طریق تن فروشی
نگاه یکسان به زنان و مردان در اشتغال	کارکردن زن همپای مرد و به صورت مشابه

جدول ۲۱ - نتایج تحلیل محتوای فیلم ساعت ۵ عصر

مفاهیم	مضمون‌ها
نمایش زندگی سخت و پر از مشقت طبقه متوسط	نمایش زندگی سخت و پر از مشقت طبقه پایین اجتماع از نظر اقتصادی
پوشش متفاوت زنان دو طبقه شهر	پوشش متفاوت زنان مرفه و زنان طبقه پایین دست جامعه
نمایش کسب و کار حرام	نمایش دزدی‌ها و کسب و کارهای حرام
تفاوت فرهنگ اقتصادی و طبقه شهر	تفاوت میزان و نوع هزینه‌ها در مراسم خاکسپاری

جدول ۲۲ - نتایج تحلیل محتوای فیلم گشت ۲

مفاهیم	مضمون‌ها
مسکن بد طبقه متوسط	خانه ساده و اجاره‌ای دانشجویان
عدم توانایی تامین زندگی طبقه متوسط	اشتغال دانشجویی
قبح زدائی از کسب و کار حرام	نمایش دزدی‌ها و کسب و کارهای حرام و عدم قبح زدائی از آنها
نمایش زندگی سخت و پر از مشقت طبقه متوسط	نمایش زندگی سخت و پر از مشقت طبقه پایین اجتماع از نظر اقتصادی
رشوه گیری	رشوه گیری
اخاذی از مسئولین	اخاذی از مسئولین
بزهکاری ناشی از فشار اقتصادی	روآوردن به فال گیری و تحمیق مردم به دلیل مشکلات معیشتی

جدول ۲۳ - نتایج تحلیل محتوای فیلم اکسیدان

مفاهیم	مضمون‌ها
نمایش کسب و کار حرام	نمایش دزدی‌ها و کسب و کارهای حرام
تجمل گرایی در مرکب	نمایش اتومبیل‌های مدل بالا
تجمل گرایی در مسکن	خانه‌های مجلل
تبرج	نمایش آرایش و زیورآلات زنان

جدول ۲۴ - مقولات استخراج شده از فیلم‌ها از منظر فرهنگ اقتصادی

مقولات	مفاهیم	
بینش اقتصادی	<ul style="list-style-type: none"> ➤ قدرت اجتماعی طبقه مرفه ➤ ترویج تاثیرمدارس غیردولتی در موفقیت تحصیلی دانش آموزان ➤ زن به مثابه نیروی کار ارزان ➤ اختلاف طبقاتی زیاد در جامعه و علل آن ➤ زیبایی مسکن ایرانی ➤ قبح زدائی از کسب و کار حرام ➤ قدرت پول ➤ تاثیر بد اختلاف طبقاتی ➤ نگاه یکسان به زنان و مردان در اشتغال ➤ رزاقیت خداوند 	
	منش اقتصادی	<ul style="list-style-type: none"> ➤ مسکن بد طبقه متوسط ➤ عدم توجه به مدرک در اشتغال ➤ زندگیساده‌یکجانبازشیمیایی ➤ وضع بد خدمتکاری توسط زنان ➤ نمایش زندگی سخت و پر از مشقت طبقه متوسط ➤ آرزوهای غیرواقعی برای ثروتمند شدن ➤ مسکن ساده طبقه معلم ➤ درآمد کم طبقه معلم ➤ ناراحتی طبقه معلم از وضع اقتصادی خود ➤ عواقب فشارهای اقتصادی و ضعف مالی ➤ سختی تهیه پول در مواقع ضروری ➤ تغییر سبک زندگی با تغییر وضع اقتصادی ➤ تفاوت وضع اقتصادی برخی در حین جنگ هشت ساله با بعد از آن ➤ روحیه کار در فرهنگ دیگری ➤ تجمل گرایی در فرهنگ غربی ➤ تجمل گرایی ➤ تحقیر تولیدایرانی ➤ نقش توجیبهات در حرام خواری ➤ مهریه بالا ➤ اسراف و مصرف بی رویه ➤ داشتن شغل‌های متعدد ➤ قناعت ➤ ساده زیستی ➤ ترویج آموزش اقتصادی به فرزندان ➤ مسکن ایرانی و اسلامی ➤ سبک ازدواج طبقه مرفه ➤ تجمل گرایی در طبقه وکلا ➤ تجمل گرایی والدین دانش آموزان مدارس غیردولتی ➤ اسراف و جولان طبقه مرفه در عرصه‌های اجتماعی و سیاسی ➤ تبرج طبقه مرفه ➤ تجمل گرایی طبقه مرفه

کنش اقتصادی	➤ سبک زندگی فرزندان طبقه مرفه
	➤ اشتغال زنان مرفه
	➤ استخدام خدمتکار در خانواده‌های مرفه
	➤ پاداش‌های زیاد مدارس غیرانتفاعی به دبیران
	➤ عدم توانایی تامین زندگی طبقه متوسط
	➤ رفتار بد اقتصادی فرزندان طبقه متوسط
	➤ کمبود اشتغال برای معلولین
	➤ مشکلات حاشیه نشینی
	➤ تلاش طبقه معلم برای استخدام رسمی شدن
	➤ افت تحصیلی ناشی از مشکلات معیشتی
	➤ انتقاد به عدم استخدام رسمی طبقه معلم
	➤ مشکلات ناشی از اخراج از کار در طبقه معلم
	➤ اشتغال نامناسب برخی همسران معلم
	➤ دزدی ناشی از فشارهای اقتصادی در طبقه معلم
	➤ هزینه‌های بالای بیمارهای صعب‌العلاج
	➤ اشتغال از روی ضرورت دانشجویان
	➤ اشتغال قشر روحانی
	➤ مشکلات در ازدواج ناشی تضاد طبقاتی
	➤ رفتار دوگانه در دو طبقه اجتماعی شهر
	➤ پوشش متفاوت زنان دو طبقه شهر
	➤ اشتغال زنان در فرهنگ دیگری
	➤ تقسیم اموال در فرهنگ دیگری
	➤ اخاذی از ثروتمندان
	➤ تبرج
	➤ اشتغال کاذب
	➤ شرط بندی
	➤ اسراف در تبلیغات انتخاباتی
	➤ اخاذی از مردم
➤ رشوه گیری	
➤ هنجارشکنی ناشی از آمال و آرزوهای اقتصادی	
➤ بزهکاری ناشی از فشار اقتصادی	
➤ به ارث رسیدن بدهی‌های والدین برای فرزندان	
➤ حمایت از افراد بی‌سرپناه	

جدول ۲۵ - مقولات استخراج شده از فیلم‌ها از منظر جامعه‌شناسی اقتصادی

مقولات	مفاهیم
فرهنگ اقتصادی طبقه مرفه	➤ قدرت اجتماعی طبقه مرفه
	➤ اشتغال زنان مرفه
	➤ استخدام خدمتکار در خانواده‌های مرفه
	➤ سبک ازدواج طبقه مرفه
	➤ تجمل‌گرایی در طبقه وکلا
	➤ ترویج تاثیرمدارس غیردولتی در موفقیت تحصیلی دانش آموزان
	➤ پاداش‌های زیاد مدارس غیرانتفاعی به دبیران
	➤ تجمل‌گرایی والدین دانش آموزان مدارس غیردولتی
	➤ اسراف و جولان طبقه مرفه در عرصه‌های اجتماعی و سیاسی
	➤ تبرج طبقه مرفه
	➤ تجمل‌گرایی طبقه مرفه
	➤ سبک زندگی فرزندان طبقه مرفه
فرهنگ اقتصادی طبقه متوسط	➤ مسکن بد طبقه متوسط
	➤ عدم توانایی تامین زندگی طبقه متوسط
	➤ رفتار بد اقتصادی فرزندان طبقه متوسط
	➤ زن به مثابه نیروی کار ارزان
	➤ عدم توجه به مدرک در اشتغال
	➤ کمبود اشتغال برای معلولین
	➤ مشکلات حاشیه نشینی
	➤ تلاش طبقه معلم برای استخدام رسمی شدن
	➤ زندگی‌ساده‌یکجانب‌ز شیمیایی
	➤ وضع بد خدمتکاری توسط زنان
	➤ نمایش زندگی سخت و پر از مشقت طبقه‌متوسط
	➤ آرزوهای غیرواقعی برای ثروتمند شدن
	➤ افت تحصیلی ناشی از مشکلات معیشتی
	➤ مسکن ساده طبقه معلم
	➤ درآمد کم طبقه معلم
	➤ انتقاد به عدم استخدام رسمی طبقه معلم
	➤ مشکلات ناشی از اخراج از کار در طبقه معلم
	➤ اشتغال نامناسب برخی همسران معلم
	➤ ناراحتی طبقه معلم از وضع اقتصادی خود
	➤ دزدی ناشی از فشارهای اقتصادی در طبقه معلم
	➤ عواقب فشارهای اقتصادی و ضعف مالی
	➤ هزینه‌های بالای بیمارهای صعب‌العلاج
➤ مشکلات اجاره نشینی	
➤ اشتغال از روی ضرورت دانشجویان	
➤ اشتغال قشر روحانی	
➤ سختی تهیه پول در مواقع ضروری	

تضاد فرهنگ‌های اقتصادی ناشی از تضاد طبقاتی	<ul style="list-style-type: none"> ➤ تغییر سبک زندگی با تغییر وضع اقتصادی ➤ اختلاف طبقاتی زیاد در جامعه و علل آن ➤ مشکلات در ازدواج ناشی تضاد طبقاتی ➤ رفتار دوگانه در دو طبقه اجتماعی شهر ➤ پوشش متفاوت زنان دو طبقه شهر ➤ تفاوت وضع اقتصادی برخی در حین جنگ هشت ساله با بعد از آن ➤ تاثیر بد اختلاف طبقاتی
فرهنگ اقتصادی ملی	<ul style="list-style-type: none"> ➤ مسکن ایرانی
فرهنگ اقتصادی غربی	<ul style="list-style-type: none"> ➤ معیشت زنان در فرهنگ دیگری ➤ روحیه کار در فرهنگ دیگری ➤ تقسیم اموال در فرهنگ دیگری ➤ تجمل گرایی در فرهنگ غربی
ضد ارزش‌ها و ناهنجاری‌ها در فرهنگ اقتصادی	<ul style="list-style-type: none"> ➤ تجمل گرایی ➤ قبح زدائی از کسب و کار حرام ➤ اخاذی از ثروتمندان ➤ تبرج ➤ قدرت پول ➤ اشتغال کاذب ➤ شرط بندی ➤ نگاه یکسان به زنان و مردان در اشتغال ➤ اسراف در تبلیغات انتخاباتی ➤ اخاذی از مردم ➤ نقش توجیحات در حرام خواری ➤ رشوه گیری ➤ تحقیر تولید ایرانی ➤ هنجارشکنی ناشی از آمال و آرزوهای اقتصادی ➤ مهریه بالا ➤ بزهکاری ناشی از فشار اقتصادی ➤ به ارث رسیدن بدهی‌های والدین برای فرزندان ➤ اسراف و مصرف بی رویه ➤ داشتن شغل‌های متعدد
ارزش‌ها و هنجارها در فرهنگ اقتصادی	<ul style="list-style-type: none"> ➤ قناعت ➤ ساده زیستی ➤ حمایت از افراد بی سرپناه ➤ رزاقیت خداوند ➤ ترویج آموزش اقتصادی به فرزندان ➤ زیبایی‌های مسکن ایرانی و اسلامی

جدول ۲۶ - مقولات استخراج شده از فیلم‌ها از منظر نوع بازنمایی

مقولات	مفاهیم
بازنمایی مثبت	➤ زندگی‌ساده‌یک‌جان‌باشیمیایی
	➤ مسکن ساده طبقه معلم
	➤ قناعت
	➤ ساده زیستی
	➤ حمایت از افراد بی سرپناه
	➤ رزاقیت خداوند
	➤ ترویج آموزش اقتصادی به فرزندان
	➤ زیبایی‌های مسکن ایرانی و اسلامی
	➤
	➤
بازنمایی خنثی (نسبی)	➤ اختلاف طبقاتی زیاد در جامعه و علل آن
	➤ مشکلات در ازدواج ناشی تضاد طبقاتی
	➤ پوشش متفاوت زنان دو طبقه شهر
	➤ تاثیر بد اختلاف طبقاتی
	➤ معیشت زنان در فرهنگ دیگری
	➤ روحیه کار در فرهنگ دیگری
	➤ تقسیم اموال در فرهنگ دیگری
	➤ عدم توجه به مدرک در اشتغال
	➤ کمبود اشتغال برای معلولین
	➤ مشکلات حاشیه نشینی
	➤ درآمد کم طبقه معلم
	➤ هزینه‌های بالای بیمارهای صعب‌العلاج
	➤ مشکلات اجاره نشینی
بازنمایی منفی	➤ مسکن بد طبقه متوسط
	➤ عدم توانایی تامین زندگی طبقه متوسط
	➤ رفتار بد اقتصادی فرزندان طبقه متوسط
	➤ زن به مثابه نیروی کار ارزان
	➤ عدم توجه به مدرک در اشتغال
	➤ تلاش طبقه معلم برای استخدام رسمی شدن
	➤ وضع بد خدمتکاری توسط زنان
	➤ نمایش زندگی سخت و پر از مشقت طبقه متوسط
	➤ آرزوهای غیرواقعی برای ثروتمند شدن
	➤ افت تحصیلی ناشی از مشکلات معیشتی
	➤ مسکن ساده طبقه معلم
	➤ انتقاد به عدم استخدام رسمی طبقه معلم
	➤ مشکلات ناشی از اخراج از کار در طبقه معلم
	➤ اشتغال نامناسب برخی همسران معلم
	➤ ناراحتی طبقه معلم از وضع اقتصادی خود
	➤ دزدی ناشی از فشارهای اقتصادی در طبقه معلم
	➤ عواقب فشارهای اقتصادی و ضعف مالی
	➤ اشتغال از روی ضرورت دانشجویان
	➤ اشتغال قشر روحانی

	➤ سختی تهیه پول در مواقع ضروری
	➤ تغییر سبک زندگی با تغییر وضع اقتصادی
	➤ رفتار دوگانه در دو طبقه اجتماعی شهر
	➤ تفاوت وضع اقتصادی برخی در حین جنگ هشت ساله با بعد از آن
	➤ تجمل گرایی در فرهنگ غربی
	➤ تجمل گرایی
	➤ قبیح زدائی از کسب و کار حرام
	➤ اخاذی از ثروتمندان
	➤ تبرج
	➤ قدرت پول
	➤ اشتغال کاذب
	➤ شرط بندی
	➤ نگاه یکسان به زنان و مردان در اشتغال
	➤ اسراف در تبلیغات انتخاباتی
	➤ اخاذی از مردم
	➤ نقش توجیهات در حرام خواری
	➤ رشوه گیری
	➤ تحقیر تولید ایرانی
	➤ هنجارشکنی ناشی از آمال و آرزوهای اقتصادی
	➤ مهریه بالا
	➤ بزهکاری ناشی از فشار اقتصادی
	➤ به ارث رسیدن بدهی‌های والدین برای فرزندان
	➤ اسراف و مصرف بی رویه
	➤ داشتن شغل‌های متعدد
	➤ قدرت اجتماعی طبقه مرفه
	➤ اشتغال زنان مرفه
	➤ استخدام خدمتکار در خانواده‌های مرفه
	➤ سبک ازدواج طبقه مرفه
	➤ تجمل گرایی در طبقه وکلا
	➤ ترویج تاثیر مدارس غیردولتی در موفقیت تحصیلی
	دانش آموزان
	➤ پاداش‌های زیاد مدارس غیرانتفاعی به دبیران
	➤ تجمل گرایی والدین دانش آموزان مدارس غیردولتی
	➤ اسراف و جولان طبقه مرفه در عرصه‌های اجتماعی و
	سیاسی
	➤ تبرج طبقه مرفه
	➤ تجمل گرایی طبقه مرفه
	➤ سبک زندگی فرزندان طبقه مرفه

فهرست منابع

Approaches to Qualitative Content Analysis, Qualitative Health Research.

Mayring P (2000). Qualitative Content Analysis, Qualitative Social Research, 1(2).

Krippendorff k (2004). Content Analysis: An Introduction to its Methodology, London: sage.

آزاد ارمکی، تقی، بازیار، فرزانه (۱۳۸۸). بازنمایی هویت اجتماعی روشن فکر در سینما، فصلنامه مطالعات فرهنگی و ارتباطات، شماره ۱۵.

آسابرگر، آرتور (۱۳۷۹). روش‌های تحلیل رسانه‌ها. ترجمه پرویز اجالالی. تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها.

ادیب حاج باقری، محسن، پرویزی، سرور، صلصالی، مهوش (۱۳۸۶). روش‌های تحقیق کیفی، تهران: بشری.

ایمان، محمد تقی، نوشادی، محمودرضا (۱۳۹۰). تحلیل محتوای کیفی، پژوهش، ۳(۲)، ۱۵-۴۴.

بشیر، حسن، حواهری، جواد (۱۳۹۶). فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، دوره دهم، ۱۰(۱)، ۸۷-۱۱۶.

بورديو، پیر (۱۳۸۰). نظریه کنش: دلایل عملی و انتخاب عقلانی، ترجمه مرتضی مردیها، تهران: نقش و نگار.

رسولی، مهستی، آشتیانی، زهرا (۱۳۹۰). تحلیل محتوا با رویکرد کتب درسی، تهران: جامعه شناسان.

علیزاده اقدم و همکاران (۱۳۹۳). نظام سلامت و مصرف گرای، مطالعه‌ای مبتنی بر داده‌های ثانویه، فصلنامه اخلاق زیستی، سال چهارم، شماره دوازدهم.

فتحی، زهره و همکاران (۱۳۹۶). گزارش فروش سینمای ایران، معاونت توسعه فناوری و مطالعات سینمایی سازمان سینمایی و امور بصری.

مهدی‌زاده، سید محمد (۱۳۹۵). نظریه‌های رسانه؛ اندیشه‌های رایج و دیدگاه‌های انتقادی (چاپ دوم)، تهران: همشهری.

نگاهداری، بابک (۱۳۸۶). فرهنگ اقتصادی، فصلنامه مهندسی فرهنگی، شماره ۱۲.

هاشمی، محمد ساجد، فرخی، میثم (۱۳۹۴). بازنمایی «نگرش مردم به روحانیت» در سینمای ایران؛ (مورد مطالعه: سه فیلم زیر نور ماه، مارمولک و طلا و مس)، فصلنامه رسانه و فرهنگ، شماره ۱

Hall S, Jhally s (2007). Representation & the Media, Northampton, MA: Media Education Foundation.

Hall S (1997). "The Work of Representation", In Cultural Representation and Signifying

Hsieh HF, Sarah ES (2005). Three